

Felsővárosi Óvoda

PEDAGÓGIAI PROGRAM

2021. február 1.

Tartalomjegyzék

AZ ÓVODA JELLEMZŐ ADATAI	5
1. BEVEZETŐ	8
1.1. A programunk alapelvei	8
1.2. Kiindulási pontjaink	8
1.3. Gyermekképünk	9
1.4. Óvodaképünk	9
2. ÓVODAI NEVELÉSÜNK CÉLJAI ÉS FELADATAI	10
2.1. Alapvető céljaink	10
2.2. Általános nevelési feladataink	10
2.2.1. Az erkölcsi - szociális érzelmek alakításának feladatai	10
2.2.2. Esztétikai érzelmek alakításának feladatai	11
2.2.3. Az intellektuális érzelmek alakításának feladatai	11
2.2.4. Az integrált nevelésre vonatkozó alapelveink, feladataink	12
3. A NEVELÉS KERETE	13
3.1. Egészséges életmód alakítása -egészségfejlesztési program	13
3.1.1. A gyermekek gondozása, testi szükségletük kielégítése, egészségének védelme, óvása, megőrzése, a betegségmegelőzés, az egészségmegőrzés szokásainak alakítása	13
3.1.2. A gyermekek mozgásigényének kielégítése, edzése, harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése, a gyermeki testi képességek fejlődésének segítése	15
3.1.3. Baleset megelőzés és elsősegélynyújtás	15
3.1.4. A gyermekek fejlődéséhez szükséges egészséges biztonságos környezet megteremtése higiéniai szabályok kialakítása	16
3.1.5. Testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése	17
3.1.6. A bántalmazás, erőszak megelőzése	18
3.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés	20
3.2.1. Érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes, kiegyensúlyozott, családi légkör megteremtése a befogadástól az óvodáskor végéig	20
3.2.2. A gyermek-gyermek, felnőtt-gyermek pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának kialakítása, az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő és megtartó képességek formálása	22
3.2.3. A felnőtt-gyermek kapcsolatát az alábbi elveknek megfelelően alakítjuk	22
3.3. Anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés	25
3.4. Szervezeti és időkeretek	28
3.4.1. Napirend	28
3.4.2. A sajátos nevelési igényű gyermekekkel végzett munkánkra vonatkozó eljárás	30
4. A PROGRAM TEVÉKENYSÉGKERETE	31

4.1.	<i>Hagyományőrzés, népszokások</i>	31
5.	A PROGRAM TEVÉKENYSÉGEI	34
5.1.	<i>Játék, játékba integrált tanulás</i>	34
5.1.1.	<i>A játékhoz szükséges feltételek biztosítása (légkör, hely, idő, eszközök, tapasztalatszerzés – élmények)</i>	34
5.1.2.	<i>A gyermekek beszédkészségének fejlesztése a játéksituációkban</i>	35
5.1.3.	<i>Az óvodapedagógus játéksegítő attitűdje</i>	36
5.2.	<i>Játékba integrált tanulás</i>	37
5.2.1.	<i>A szervezett tanulás formái</i>	38
5.2.2.	<i>A szervezett tanulás munkaformái</i>	38
5.2.3.	<i>A szervezett, játékos tanulás időkeretei korosztályonként, gyermekenként</i>	39
5.2.4.	<i>A program megvalósításához szükséges tanulási módszerek</i>	39
5.2.5.	<i>Alapelveink a tanulási folyamatok tervezéséhez és értékeléséhez</i>	40
5.3.	<i>Vers, mese, dramatikus játék</i>	41
5.3.1.	<i>A felhasznált irodalmi anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képesszintjének megfelelő összeállítása</i>	41
5.3.2.	<i>A 3-6-7 éves korban megjelenő jellegzetes tartalmak biztosítása</i>	42
5.3.3.	<i>Módszertani ajánlás: a mese feldolgozásának lehetséges módjai</i>	44
5.4.	<i>Ének, énekes játék, gyermektánc, zenehallgatás</i>	45
5.4.1.	<i>A felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képesszintjének megfelelő kiválasztása</i>	45
5.4.2.	<i>A 3-6-7 éves korban megtervezhető hagyományos zenei tartalmak biztosítása</i>	46
5.4.3.	<i>A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása</i>	47
5.5.	<i>Rajz, festés, mintázás, kézimunka</i>	49
5.5.1.	<i>A gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése</i>	49
5.5.2.	<i>A 3-6-7 éves korban tervezhető alkotó, alakító tevékenységek tartalmának, minőségének differenciált fejlesztése</i>	50
5.5.3.	<i>A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása</i>	51
5.6.	<i>A mozgás, mozgásos játékok</i>	53
5.6.1.	<i>A 3-6-7 éves korban tervezhető mozgások, mozgásos játékok biztosítása a gyermekek harmonikus, összerendezett, ritmikus mozgásának ki-alakítása érdekében</i>	53
5.6.2.	<i>A gyermekek egyéni szükségleteit és képességeit figyelembe vevő különböző szervezeti formák megteremtése a gyermekek mozgásszükségletének és mozgásfejlesztésének biztosításáért</i>	54
5.7.	<i>A külső világ tevékeny megismerése</i>	56
5.7.1.	<i>A 3-6-7 éves korú gyermekeknek érthető helyi környezeti értékek összeállítása a környezetük felfedeztetése és megszerettetése érdekében. Környezettudatos életmód megvalósítása az óvodai nevelés keretein belül</i>	57

5.7.2.	<i>A tevékenység differenciált szervezeti formáinak megteremtése</i>	58
5.8.	<i>Munka jellegű tevékenységek</i>	60
5.8.1.	<i>A felnőttek mintáján keresztül a gyermekek pozitív beállítódásának, viszonyulásának megalapozása a munkajellegű tevékenységekhez</i>	60
5.8.2.	<i>A különböző típusú munkajellegű tevékenységek biztosítása, munkafolyamatainak megismertetése, s azok feltételének megteremtése</i>	60
6.	A PROGRAM KAPCSOLATRENDSZERE	62
6.1.	<i>Az óvoda és a család</i>	62
6.2.	<i>Az óvoda és az iskola</i>	63
6.3.	<i>Az óvoda egyéb kapcsolatai</i>	64
7.	GYERMEKVÉDELMI FELADATOK	65
8.	SZOLGÁLTATÁSI PROGRAM	67
9.	A PROGRAM TERVEZÉSI, ÉRTÉKELÉSI DOKUMENTUMAI	68
10.	ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉSEK	69
11.	LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK	70
12.	FELHASZNÁLT SZAKIRODALOM	71

AZ ÓVODA JELLEMZŐ ADATAI

Az óvoda hivatalos elnevezése:	Felsővárosi Óvoda
Az óvoda székhelye:	Székesfehérvár, Havranek József utca 2.
A tagóvoda neve:	Szárazréti Tagóvoda
A tagóvoda telephelye:	Székesfehérvár, Farkasvermi u. 1.
Az óvoda telefonszáma:	22/316-826, 22/315-513
Az óvoda férőhelye:	93+100=193 férőhely
Csoportjainak száma:	4+4 csoport

A jelenlegi szervezeti forma 2020. szeptember 01-től Székesfehérvár Megyei jogú Város Közgyűlése 35/2020.(III.31.) számú határozata alapján alakult.

A székhely intézmény Felsővároson Székesfehérvár egyik családi házas övezetében helyezkedik el. Az intézményt 1886. március 26-án alapították, 1887-ben kezdte meg működését. Alapítói a „Székesfehérvári felsővárosi szent Józsefről címzett rom. kath. kisedővoda egyesület” tagjai. Az alapítás célja „Az óvodai gondozást igénylő gyermekek fölvétele, gondozása és megóvása.”

A Tagóvoda szintén négy csoportos, családi óvoda. A gyermeklétszám 100 fő. Kihasznáلتságunk 99%-os. Az intézmény 1976-ban kezdte meg működését.

Területi elhelyezkedése nagyon jó, zöldövezetes, családi házas városrész. A környék adottságai segítik munkánkat az élő természet megfigyelésében. Ugyanakkor, könnyen eljutunk a belvárosba, ahol sok lehetőség nyílik a gyermekek kulturális ismereteinek kibővítésére.

Az óvodába járó gyermekek szociokulturális helyzete erősen differenciált. A szülők általában alkalmazottak és szakmunkások. Kisebb részük munkanélküli, illetve értelmiségi vagy vállalkozó. A családok szociális helyzete a jelenlegi magyar átlagnak megfelelő. Gazdasági, szociális és nevelési funkcióikat a fentiek függvényében teljesítik.

Személyi feltételek

Az óvoda dolgozóinak létszáma Alapító Okirat szerint 34 fő.

	Felsővárosi Óvoda	Szárazréti Tagóvoda	Összesen
óvodaigazgató	1 fő		1 fő
óvodapedagógus	8 fő	8 fő	16 fő
dajka	4 fő	4 fő	8 fő
pedagógiai asszisztens	2 fő részmunkaidős	2 fő részmunkaidős	4 fő
takarító	1 fő		1 fő
udvaros, karbantartó	1 fő részmunkaidős	1 fő részmunkaidős	2 fő
óvodatitkár	1 fő részmunkaidős	1 fő részmunkaidős	2 fő

Az óvónőket elhivatottság, szakmai igényesség, az új iránti fogékonyság, továbbképzéseken való aktív részvétel jellemzi. A pedagógiai munkát segítő alkalmazottak rendelkeznek a munkakör ellátásához szükséges szakmai végzettséggel, dajka szakképzettséggel. A dajkák megbízható, gyermekszerető, lelkiismeretes munkatársak, intenzív segítséget nyújtanak a gyermekek biztonsága és a napirend zavartalan szervezése érdekében. A pedagógiai asszisztensek nagy segítséget nyújtanak a mindennapi differenciált nevelő munkában.

Óvodapedagógus

Az óvodában a nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermek számára. Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek. Az óvodapedagógus elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermek számára.

Az óvodapedagógusok hetente váltott műszakban dolgoznak. Az óvodapedagógusok feladatait részletesen a munkaköri leírás tartalmazza.

Pedagógiai munkát közvetlenül segítő alkalmazottak

Az ügyviteli munkát az óvodatitkárok végzik a munkaköri leírásának megfelelően.

Csoportonként 1 dajka, valamint egyéb, az óvoda működését segítő alkalmazottak vesznek részt a napi nevelőmunkában. A pedagógiai munka legfőbb segítői a pedagógiai asszisztens és a dajka, előnyös, ha szakirányú bizonyítvánnyal rendelkeznek. Munkaköri leírásuknak megfelelően látják el mindennapi feladataikat.

A pedagógiai asszisztens és a dajka egyike a gyermeket nevelő felnőttnek, aki éppúgy, mint az óvodapedagógus, magatartásával, teljes lényével, beszédstílusával, öltözködésével hatást gyakorol a kisgyermekre.

Tárgyi feltételek

Óvodánk tárgyi – anyagi felszereltsége az alapfeladatok ellátásához megfelelő színvonalú. A szükséges anyagok és eszközök eltérő mennyiségben és minőségben állnak rendelkezésre. Pótlásukat, felújításukat az anyagi lehetőségek függvényében, ésszerű, takarékos gazdálkodással biztosítjuk.

Az épületek folyamatos karbantartást igényelnek, állagmegóvásáról a fenntartó önkormányzat a lehetőségekhez mérten gondoskodik.

A gyermekek életének megszervezéséhez biztonságos, egészséges, esztétikus környezetet biztosítunk. Évente augusztus végén munkavédelmi bejárást tartunk.

Mindkét épületben a csoportszobák mindegyikéhez külön öltöző és mosdó tartozik. Az étkeztetést melegítő konyha segítségével biztosítjuk.

Balesetvédelmi szabályok betartása miatt fokozott figyelmet fordítunk az udvari famászókák állapotára és az egyéb játékeszközökre. A szükséges javításokat folyamatosan elvégeztetjük.

A 11/ 1994. (VI. 8.) MKM rendelet 7. számú mellékletében szereplő, kötelező helyiségek, eszközök, és felszerelések jegyzéke meghatározza a program végrehajtásához szükséges feltételeket.

A csoportszobák tágasak, világosak minden tekintetben megfelelnek az előírásoknak. Az óvoda helyiségei jól felszereltek, a rendeltetésnek megfelelnek.

A tárgyi környezet meghatározó szereppel bír a gyermek fejlődésében, rendelkezni kell az óvodának a programnak megfelelő tárgyi feltételekkel. A gyerekek által használt eszközöket, felszereléseket, mindig hozzáférhető helyen és biztonságosan tároljuk.

A következő sajátos eszközök, játékok, tárgyak egészítik ki a meglévő készleteket

- Esztétikus mesekuckó, puha párnák, meleg szőnyegek, kincsesláda, bábok, könyvek, gyertyák, magnó, szimbólumok a tanult versekről, mesékről (székhelyen).
- Hangszerek: furulya, metalofon, dob, ritmusbot, csörgő, triangulum, cintányér, kisebb-nagyobb csengő, népi hangszerek, gyermekek, óvónők által barkácsolt ritmushangszerek, hangsíp vagy hangvilla, szimbólumok a tanult dalokról.
- Képalakításhoz különböző méretű rajzlapok, színes papírok, festékek, színes ceruzák, zsírkréták, pasztellkréták, filctollak, viaszkréták, fonalak, anyagok, madzagok, esztétikus eszköztároló lehetőségek. A rajzos csoportszoba részben minigaléria, a gyermeki munkáknak kialakított táblaszerűség, melyre a gyermekek kitűzhetik a rajzaikat.
- Plasztikai munkához agyag, gyurma, fadarabok, termések, magok, kavicsok, szövőkeretek, fonalak.
- Esztétikus ovi-galéria (székhelyen).
- Videokamera és/vagy fényképezőgép, video-, és magnófelvétel lejátszási lehetőség: a gyermekek önmegismeréséhez, zenei élménykövetítéshez, az óvoda ünnepeinek, hangversenyek, ovi-galéria eseményeinek rögzítéséhez, a felvételek többszöri megtekintéséhez.
- Mozgásfejlesztő eszközök különböző kéziszerek (pl.: különböző méretű labdák, babzsákok, kisebb-nagyobb karikák, rövidebb-hosszabb szalagok, botok, különböző színű kendők, zászlók gólyaláb, billegők, lépegetők, Body-Roll henger stb.). A tagóvodában tornaterem.
- Szakkönyvek közül elsősorban a programhoz felhasznált irodalomjegyzéket ajánljuk, amit még gazdagíthatunk számos módszertani kiadvánnyal.
- Az óvoda színvilágának megkomponálása. Ehhez szükséges festékek, textíliák, díszek beszerzése.
- Esztétikus tájékoztató táblák az évszak projekt bemutatásához, a program rendszerének ismertetéséhez, a bátorító nevelés 14 elvének ismertetéséhez, az általános tájékoztatáshoz, valamint a gyermekek eredményeinek bemutatásához (székhelyen).

A Felsővárosi Óvoda Pedagógiai Programjában a székhelyen Nagy Jenőné „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” programot adaptáljuk.

1. BEVEZETŐ

1.1. A programunk alapelvei

Befogadó, szeretetteljes, biztonságérzetet adó, érzelmekben gazdag óvodai élet megteremtése, ahol a gyermekközpontúság úgy jelenik meg, hogy

- biztosítja minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést, érdekeik védelmét;
- tartást, önállóságot s ebből az önállóságból fakadó;
- egészséges öntudatot, kibontakozási és önmegvalósítási lehetőséget ad a gyermeknek;
- segíti a sajátos nevelési igényű gyermekek nevelését, rehabilitációját, rehabilitációját.

Nyitott óvodaként a családi nevelés kiegészítése, esetenként a meglévő hátrányok csökkentése, a családok rendszeres bevonása az óvoda életébe, a több évtizede kialakult hagyományoknak, szülői igényeknek, elvárásoknak megfelelően.

1.2. Kiindulási pontjaink

- A gyermeket gondoskodás és különleges védelem illeti meg.
- Minden gyermek a saját képességrendszerének figyelembevételével nevelhető, fejleszhető.
- A gyermeki személyiséget elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi.
- Az óvodai nevelés nem ad helyet az előítéletek kibontakozásának sem társadalmi, sem nemi, sem egyéb értelemben.
- Nevelik, fejlesztik őt az új társkapcsolatok, az óvoda összes dolgozója.
- A felnőttek tetteikkel sugározzák a feltétel nélküli szeretetet, s azt a gyermeknek oly fontos biztonságérzetet, hogy

**„Tisztellek Téged, fontos vagy nekem, csakis Rád figyelek,
és segítek Neked, ha szükséged van a segítségemre”.**

- A hazájukat elhagyni kényszerülő családok (a továbbiakban: migráns) gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, társadalmi integrálását, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelmét.
- Minden gyermek ismerje és tudja meg testi, lelki, szellemi értékeit. Ezt fogja fel természetesen, minden lelki feszültség nélkül.
- Óvodánk részt vesz a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján integrált nevelésre javasolt kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátásában – beszéd fogyatékos, értelmi fogyatékos vagy egyéb pszichés fejlődés zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzdenek. Pedagógusi programunk elkészítésekor, valamint napi munkánk során ezért figyelembe vesszük a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvében foglaltakat.

1.3. Gyermekképünk

Minden gyermek szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben egyedi személyiség, aki vonzódik az élményekhez, a meséhez, zenéhez, alkotó tevékenységekhez. Kialakul óvodás tartása, önálló, nyugodt és kiegyensúlyozott. Tud nevetni, felfedezni, csodálkozni. Igényli és keresi kortársai társaságát, az együttes tevékenykedés lehetőségét.

1.4. Óvodaképünk

Az óvoda harmóniát árasztó külső megjelenése és tárgyi környezete, a gyermekek egyéni képességeihez igazodó pedagógiai tevékenységrendszerünk biztosítja a gyermeki szükségletek kielégítését, belső emberi értékeket, viselkedési normákat közvetít. Az óvoda óvó-védő, szociális, nevelő- személyiségfejlesztő funkciójának megfelelően szeretetteljes, biztonságérzetet adó, érzelemben és tevékenységben gazdag óvodai életet biztosít, mely közvetetten segíti az iskolai közösségben történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését és a gyermekek környezettudatos magatartásának kialakulását.

2. ÓVODAI NEVELÉSÜNK CÉLJAI ÉS FELADATAI

2.1. Alapvető céljaink

- Az óvodások nyugodt, élménygazdag, harmonikus fejlődésének elősegítése a magasabb rendű érzelmek (erkölcsi-szociális, esztétikai és intellektuális érzelmek) kibontakoztatásával, az életkori és egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével.
- A sokoldalú képességfejlesztéssel a gyermeki személyiség egészére irányuló fejlődés biztosítása, elősegítése, készségeinek és képességeinek kibontakoztatása, az utolsó évben az iskolai nevelés-oktatásra felkészítése.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek differenciált segítése, hátrányok csökkentése, tehetséggondozás.
- A gyermekek és a művészetek közötti erős érzelmi kötődés kialakítása.

A habilitáció általános célja

A sérült funkciók fejlesztése, újak alakítása. A sérült funkciókkal egyensúlyban meglévő funkciókra való támaszkodás, ezek fejlesztése. Amennyiben speciális eszközök használata szükséges, ezek elfogadtatása, a használat tanítása.

2.2. Általános nevelési feladataink

Az óvodások testi, lelki, szellemi szükségleteinek kielégítése az erkölcsi - szociális, az esztétikai és az intellektuális érzelmek differenciálódásával.

2.2.1. Az erkölcsi - szociális érzelmek alakításának feladatai

- Érzelmi biztonságot nyújtó, bizalmas, közvetlen, szeretetteljes, állandó értékrendet biztosító nyugodt, családi légkör megteremtése.
- Mindent megteszünk annak érdekében, hogy a gyermekek óvodájukat megismerhessék, megszerethessék, és ez által olyan tulajdonságok alapjai indulhassanak el bennük a felnőttek mintáján keresztül, mint a hűség, becsület valamihez, ami megalapozza a lojalitást, empátiás érzeteket környezetükhöz, óvodájukhoz, gyermektársaikhoz, és az óvoda felnőttjeihez.
- Olyan óvodai élet megszervezése, melyben sok a felnőtt-gyermek közös élménye, közös tevékenysége. A közös együttlétek, a közösen végzett munka öröme, a hagyományok, szimbólumok, jelek olyan erkölcsi tulajdonságokat erősítenek meg, melyek mélyítik a gyermekek összetartozását, együttérzését.
- Szűkebb és tágabb környezet megismertetésével lerakjuk a szülőföldhöz való kötődésük alapjait, közös élmények, közös tevékenységek során megláttatjuk a tiszteletet kiváltó emberi tulajdonságokat.
- A mindennapi testi-lelki edzés lehetősége fejlessze a gyermekek erőnlétét, alkalmazkodó képességének fejlődését, testi-lelki harmóniájának kialakulását.
- A gyermek-gyermek, felnőtt-gyermek viszonyában megmutatkozó pozitív érzelmi töltés segítse a konstruktív együttműködő, társas kapcsolatok kialakulását, az egészséges önérvényesítést és önértékelést. A gyermekek képesek legyenek a környezetükben lévő emberi kapcsolatokban megkülönböztetni a jót és a rosszat.

- Az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő képességek megerősítése segítse a barátkozást, hogy minden gyermek megtalálhassa helyét, szerepét a csoportban.
- Önmaguk és mások szeretetére, tiszteletére, megbecsülésére igényt érezzenek.
- A szociális érzékenység kialakulása segítse a különbözőségek elfogadását.
- Pedagógiai munkánkban a nevelést és tanulási tevékenységet egységben szemléljük felismerve a tanulás alapvető nevelési funkcióját. Tudatosan használjuk a tanulási tevékenységekben rejlő személyiségfejlesztési lehetőségeket, az értelmi, érzelmi, esztétikai és szociális képességek terén egyaránt.
- Az együttműködés a kommunikáció elősegítésére követendő mintát mutatunk a gyermek és a szülők számára a digitális eszközök funkcionális használata terén.

2. 2. 2. Esztétikai érzelmek alakításának feladatai

- Az egyéni igények figyelembevételével esztétikus, higiénikus gondozás biztosítása, az esztétikus megjelenés igényének kialakítása.
- Harmonikus, összerendezett esztétikus mozgás fejlődésének elősegítése közös mozgások, énekes játékok, gyermektáncok segítségével.
- Az egészséges, esztétikus környezet biztosítása segítse a szépérzék kialakulását, a szép környezet felfedezését, felismerését és megóvását.
- Az ízlésformálás jelenjen meg az óvoda mindennapjaiban, a természetben, tárgyi és emberi környezetben egyaránt.
- A művészeti tevékenységekben rácsodálkozási élményeket biztosítunk, hogy a gyermekekben erősödjön az élmény-befogadó képesség a művészetek komplexitásával.
- Az esztétikai élmények legyenek alkotói és formálói a gyermekek esztétikai ítéletének.
- A gyermekek legyenek képesek a tárgyi-, emberi-, természeti környezetben észrevenni a szépet és a gondozatlant, a csúnyát.

2. 2. 3. Az intellektuális érzelmek alakításának feladatai

- Az intellektuális érzelmek megjelenése segítse az érdeklődés felkeltését, a gyermekek tanulási vágyának kialakulását, a szűkebb - tágabb környezet nyitott, érzékeny befogadását. Leljük örömeiket abban, ha érthetően el tudják magyarázni mondanivalóikat, kérésüket. A meghitt beszélgetések a gyermekek kommunikációs aktivitását, beszélőkedvét, kifejezőkészségét, és a gazdag nem verbális közlések megjelenését erősítse.
- A gyermekek kíváncsisága, utánzási kedve fejlessze a pszichikus funkciókat: az érzékelést, észlelést, emlékezetet, figyelmet, képzeletet, gondolkodást, különös tekintettel a kreativitás képességének megerősítését.
- Az intellektuális érzelmek tudatos támogatása segítse a gyermekek érdeklődésének felkeltését, tudásvágyának kialakulását, a szűkebb-tágabb környezet nyitott, érzékeny befogadását. Örüljön és legyen büszke sikereire, és eredményeire.
- A kíváncsiságot felkeltő vizsgálódások, kísérletezgetések, kutakodások, problémafeltáró és – megoldó helyzetek során szerzett tapasztalatok folyamatos feldolgozása fejlessze az egyszerű gondolkodási műveletek alkalmazását, ismeretek emlékezetben tartását, a gyermekek alkotásvágyát.

- Az érzelmi alapigények biztosítása - biztonságérzet, szeretetérzet, védettségérzet - segítse a gyermekeket abban, hogy érzésüket, gondolataikat szóban, mozgással vagy képi eszközökkel szabadon kifejezhessék.

2.2.4. Az integrált nevelésre vonatkozó alapelveink, feladataink

- Felismerjük a tanulási és azt kísérő magatartási problémákat, szükség esetén a szülők, illetve megfelelő szakember segítségét kérjük.
- Felismerjük a gyermek személyiségfejlődésében jelentkező zavarokat, nehézségeket és lehetőségei szerint segítünk ezek megoldásában. Ha szükséges megfelelő szakemberhez irányítjuk a gyermeket.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében általános nevelési célkitűzéseinket az egyéni adottságokhoz, képességekhez igazítjuk.
- Kiemelt célunk elősegíteni a gyermekek alkalmazkodó-készségének, akaraterejének, önállóságának, érzelmi életének fejlődését.
- Biztosítjuk a sajátos nevelési igény szerinti környezetet, tárgyi és személyi feltételeket, utazó gyógypedagógiai szolgáltatást igénylünk az arra kijelölt intézménytől.
- A rehabilitációs tevékenységünket team munkában kialakított és szervezett folyamatban valósítjuk meg. A team munkában a gyógypedagógus irányításával a gyermeket nevelő óvónők, pedagógiai asszisztensek és dajkák vesznek részt.
- Rehabilitációs, rehabilitációs célú fejlesztő terápiás programjaink jellemzően az óvodai nevelési programban, így a napi óvodai életbe beágyazottan valósulnak meg, a gyermekek szakvéleményben foglalt valós igényeihez igazodóan, a gyógypedagógus által elkészített éves „Egyéni fejlesztési terv” szerint.
- Az egyéni igényekhez igazodó foglalkozás megvalósulása érdekében rugalmas szervezeti kereteket alakítunk ki.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekekkel végzett munkánk során arra törekszünk, hogy kihasználjuk mindazon lehetőséget – különösen a befogadás, empátia fejlesztése, a segítő viselkedésformák és tevékenységek tanítása-fejlesztése - amit az inklúzió nyújt.
- Az elfogadás szemléletét úgy alakítjuk ki, hogy tartózkodunk mindazon viselkedésminták adásától, amely negatív megkülönböztetést tartalmaz.
- Munkánkkal közvetve segítjük a társadalom befogadó szemléletének kialakítását.
- Fokozott figyelmet fordítunk a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek és családjaik esetében az adatvédelemmel és a személyiségjogokkal kapcsolatos szabályok betartására.

A rehabilitáció fő területei

- Az észlelés – vizuális, akusztikus, taktilis, vestibuláris, kineztiás – fejlesztése.
- Motoros készségek fejlesztése.
- A beszéd-és nyelvi készségek fejlesztése, szükség esetén alternatív kommunikációs eszköz használatával.
- A szociális készségek fejlesztése.
- A kognitív készségek fejlesztése.
- Az önellátás készségének fejlesztése.

A rehabilitáció részben a többi gyermekkel végzett munka során, differenciált bánásmóddal és eszközökkel, részben egyéni vagy kiscsoportos formában valósul meg.

3. A NEVELÉS KERETE

3.1. Egészséges életmód alakítása -egészségfejlesztési program

Az egészséges életmódra nevelés **célja** a gyermekek egészséges életvitel-igényének alakítása, egészségük megtartására, megerősítése testi fejlődésük elősegítése a nevelőtestület által kidolgozott szokás- és szabályrendszer alapján.

Az óvodapedagógus feladatai

1. A gyermekek gondozása, testi - lelki szükségletük kielégítése, egészségének védelme, óvása, megőrzése. A betegségmegelőzés, az egészségmegőrzés szokásainak alakítása.
2. A gyermekek szabad mozgásigényének kielégítése, edzése, harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése, a gyermeki testi képességek fejlődésének segítése.
3. Baleset megelőzés és elsősegélynyújtás
4. A gyermekek fejlődéséhez szükséges egészséges biztonságos környezet megteremtése, higiéniai szabályok kialakítása, környezettudatos magatartás megalapozása.
5. Testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése
6. A bántalmazás, erőszak megelőzése.

Az egészségfejlesztés területei

Egészséges táplálkozás, mindennapos testmozgás, személyi higiéné, testi és lelki egészség fejlesztése, a bántalmazás az erőszak megelőzése, baleset megelőzés és elsősegélynyújtás.

3.1.1. A gyermekek gondozása, testi szükségletük kielégítése, egészségének védelme, óvása, megőrzése, a betegségmegelőzés, az egészségmegőrzés szokásainak alakítása

- Óvodába lépés előtt kérdőíves módszerrel – Gyermektükör - információt gyűjtünk a gyerekekről főként testi szükségletei, családból hozott szokásai megismerése érdekében, mert ezek ismerete alapozza meg a gyermek jó közérzetét, ami minden tevékenységhez szükséges.
- A székhelyen évenként 2 alkalommal (október, április) testsúly és testmagasság mérést végzünk, rögzítjük a fejlődés ütemét, mely minden gyereknél másként alakul. Az összehasonlító közös mérésekkel a gyermekek megismerik egyéni külső jellemzőiket, amely a gyermeki én megismerését segíti elő.
- A helyes életritmus életkoronként eltéréseket mutat. A napi életritmus, a rendszeresen megszokott időben végzett tevékenységek visszahatnak az életfolyamatokra. A gyermekek óvodában eltöltött idejét tudatosan, élettani szükségleteik figyelembevételével tervezzük.
- A gyermekek gondozásának feltétele az óvodapedagógus, a dajka, a pedagógiai asszisztens és a gyermekek közötti meghitt, megértő viszony, a természetes testközelség megléte. A gyermekek attól fogadnak el gondoskodást, akik őszinte, hiteles viselkedéssel, bizalom-keltő

meta jelzésekkel közelednek felénk és tapintatot, elfogadást közvetítenek. Ilyen fel-tételek mellett megismerhetők a gyermekek igényei, családból hozott szokásai.

- A speciális gondozást igénylő gyermekek ellátása érdekében megfelelő szakembert vonunk be, együttműködünk szülővel.

Egészséges táplálkozás

- A gyermekeknek különböző táplálkozási szokásaik vannak. A szülők segítségével megismerjük ezeket, és toleranciával fogadjuk az egyéni különbségeket.
- Kulturált körülmények között a fogásokat folyamatosan felszolgáljuk. Az étkezési szokások kialakításánál kerüljük a várakozási időt.
- Életkoruknak, fejlettségüknek megfelelően kanál, villa és kés helyes használatával megismertetjük a gyerekeket. Az étkezés végén az asztalok rendjének helyreállítását irányítjuk.
- Biztosítjuk a nap bármely szakában, a teremben és az udvaron egyaránt a folyadékpótlás lehetőségét.
- Fokozottan ügyelünk a táplálék érzékeny gyermekek diétájára.
- lehetőség szerint heti rendszerességgel vitaminnapot tartunk.
- Az egészséges táplálkozásra nevelés érdekében a napi programba alternatív egészségfejlesztő programot kapcsolunk (pl. projektek), játékos alkalmat teremtünk arra, hogy a gyermekek maguk is részesei legyenek egyszerűbb ételek elkészítésének (pl. salátakészítés, tízórai összeállítás), őszi piacot, zöldséges üzletet, kerteket látogatunk meg. ismerkedünk gyümölcsökkel, zöldségfélékkel. Minden érzékszervet megmozgatunk a tapasztalatszerzés során, mindezeket versekkel, mondókákkal, mesékkel, körjátékokkal kísérve tesszük még vonzóvá a gyermekek részére.

Tisztálkodás

- A tisztaság alapvető fontosságát, a betegségmegelőzés és fertőzések megelőzésének jelentőségét életkor specifikus módszerekkel tudatosítjuk a gyermekekben. A gyermekek egészségének védelmére, testük, ruházatuk gondozására, rendszeres és szükségszerű tisztálkodásukra, illetve a közvetlen környezetünk tisztántartására is hangsúlyt fektetünk.
- A napirend keretei között elegendő időt biztosítunk a gondozási teendők egyéni tempó szerinti végzésére.
- A befogadási időben a gyermekekkel együtt végezzük a teendőket, hogy megtanulhassák a fogásokat, a testápolási szokások sorrendjét. Később a fokozatosság betartásával törekszünk arra, hogy egyre önállóbban elégték ki szükségleteiket.
- A higiéniai szokások, szabályok kialakításánál biztosítjuk a szükséges intimitást.
- Az óvodában megbetegedett gyermeket (láz, hányás, hasmenés, kiütés, erős köhögés) elkülönítjük fokozott gondoskodással vesszük körül, míg szülei meg nem érkeznek.
- A fertőzések terjedését gyakori szellőztetéssel, papírtörölköző használatával, a gyermekek által használt eszközök, játékok fertőtlenítő lemosásával igyekszünk megelőzni, gátolni.

Öltözködés

- Elegendő időt és szükséges segítséget biztosítunk az öltözködésben és a ruházat elhelyezésében. Fokozatosan kialakítjuk az önállóságot

- A gyermekek zsákjában tartalék ruhákat tárolunk, hogy szennyeződés esetén a bepiszkolódt ruhadarabokat tisztára tudjuk cserélni.

Pihenés

- Ebéd után a csoport szükségleteinek megfelelően a nyugodt pihenés feltételeit biztosítjuk, (a terem szellőztetése, az ágyak megfelelő elhelyezése a lehető legnagyobb távolságban).
- A gyermekek alvásiigényének egy részét az óvoda elégíti ki. A nyugodt pihenés feltétele a csend, és a biztonság. Az elalvás előtti mesélünk és altató dalokat dúdolunk, énekelünk.
- A három-négy éves gyermekeknél gyakran előfordul, hogy alvás alatt pszichés okok miatt bevizelnek. Tapintatos, szeretetteljes bánásmóddal csökkenthetjük a gyermekekben az emiatt kialakult feszültséget, törekszünk a szülőkkal való partneri, jó emberi kapcsolatra, mely megszüntetheti a kiváltó okokat.
- Az ágyneműről és annak tisztításáról a szülő gondoskodik, általában kéthetente és a gyermek minden megbetegedése alkalmával.

3.1.2. A gyermekek mozgásigényének kielégítése, edzése, harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése, a gyermeki testi képességek fejlődésének segítése

- A mindennapi **szabad mozgás** nélkülözhetetlen eleme az óvodai életnek. Biztosítjuk, hogy a gyermekek a természetes nagymozgásokat, mozgáselemeket egyénileg, szabadon ismételhessék a sokféle mozgásfejlesztő eszközökön. Emellett szervezett mozgásos tevékenységek szolgálják a gyermekek harmonikus, összerendezett mozgásának fejlődését, mozgás-koordinációjának fejlesztését, ellenálló képességük növelését.
- Időjárástól függően (köd, -5 fok, eső, viharos szél esetén nem) napi 1-3 órát levegő és napfény edzést biztosítunk a fokozatosságot betartva. A nyári napirendet az egész napos levegőn való tartózkodásra építjük (kivétel az erős napsugárzás miatt a 11-15 óra közötti idő-szak).
- Mozgásszükségletük kielégítése érdekében növeljük a szabadban tartózkodás aktivitás-fokát (zenés-mozgásos percek, kocogás, mozgásos szabályjátékok).
- Az óvodapedagógus feladatai a mozgásigény kielégítése és testi képességek fejlesztése. Változatos napi és heti rendben biztosítjuk a gyermek mozgásigényének folyamatos kielégítését. Prevenációs, fejlesztő tornák beiktatásával segítjük a gerincdeformitások megelőzését. Láb-oltozatot erősítő fejlesztő játékos mozgást végzünk.
- Minden nap szervezünk mozgástevékenységet (csoportszobában vagy udvaron) a Tagóvodában a tornateremben. Heti 1 kötelező mozgásfoglalkozást szervezünk. Edzési lehetőséget a testnevelés, környezet, levegő, nap kihasználásával biztosítjuk. Megtervezzük a helyet, időt, és a közegekben való mozgást fokozatos terheléssel, figyelembe véve a korosztályok életkori sajátosságait. A mozgás anyagát lásd mozgás fejezetben.

3.1.3. Baleset megelőzés és elsősegélynyújtás

- Fontos, hogy a gyermekek rájöjjenek; hogy egy kis odafigyeléssel és óvatossággal rengeteg baleset és a vele járó fájdalom elkerülhető lenne. A gyerekek megismertetjük a vészhelyzetekben, vagy balesetek során elvégzendő legfontosabb teendőkkel, illetve ezek közül is azazal, amit ők el is tudnak végezni. Ide tartozik a segítségkérés (felnőtt értesítése), a beteggel való kapcsolatteremtés és a könnyebb sérülések ellátása. A gyerekek megtanulják, hogy egy-

egy hétköznapi tárgy (pl.: bicikli, mászóka, autó, gyógyszer) milyen veszélyforrásokat hordoz magával, illetve mire érdemes odafigyelniük a balesetek megelőzése érdekében. Módszere a szerepjáték, mesélés, bábozás, könyv és képolvasás, társasjátékok, beszélgetés.

- A gyermekekkel - az óvodai nevelési év elején, valamint szükség szerint (foglalkozás, kirándulás stb. előtt) ismertetjük az óvó-védő, az egészségük és testi épségük védelmére vonatkozó előírásokat, a tilos és az elvárható magatartásformákat.
- Óvodán kívüli programon felhívjuk a gyermekek figyelmét a helyes eszközhasználatra, a biztonságos közlekedés szabályaira, kirándulásra szülői segítséget kérünk.
- Az óvoda házirendjében vannak meghatározva azok a védő, óvó előírások, amelyeket a gyermekeknek az óvodában való tartózkodás során meg kell tartaniuk.
- A gyermekbalesetek megelőzése érdekében, illetve bekövetkezésekor ellátandó feladatok az SZMSZ – ben kerültek rögzítésre.
- Elsősegély doboz a csoportszobában és az irodában található.
- Az óvoda berendezése, eszközei csak a baleset megelőzés szempontjai alapján történt vizsgálat után kerülnek használatba, állapotuk folyamatosan ellenőrzésre kerül, ez az udvari eszközök esetében szakértői felülvizsgálattal egészül ki.

3.1.4. A gyermekek fejlődéséhez szükséges egészséges biztonságos környezet megteremtése higiénias szabályok kialakítása

- Az óvoda feltételrendszere befolyásolja a gyermekek egészséges életmódjának szintjét. Az egészségügyi előírásoknak megfelelő, esztétikus és biztonságos, nyugtató hatású, színharmóniát árasztó, gazdag tárgyi környezetet alakítunk ki, mely jó alapot ad az óvoda nevelőmunkájához.
- Az óvodás gyermek saját testi gondozásának megtanítása és mozgásigényének kielégítése csak egészséges környezetben történhet. Ennek érdekében a dajkák munkájához tartozik a mindennapos portalanítás, felmosás, fertőtlenítés, szellőztetés a higiénias szabályok betartása a gyermekkel.
- Környezettudatos szemlélet kialakítása érdekében takarékos víz felhasználásra, a vízszennyezés mértékének csökkenésére, a játék tevékenység alatt keletkező papírhulladék csökkentésére hívjuk fel figyelmüket. A környezettudatos magatartást személyes példaadással is közvetítjük.
- Az udvar akkor tölti be funkcióját, ha a gyermekek évszaktól és időjárástól függően a lehető leghosszabb időt tölthetik kint.
- Az udvaron napos és árnyékos játszórész, füves és betonos felület, homokozók állnak a gyermekek rendelkezésére.
- Az udvar területén, különösen a fokozott figyelmet igénylő udvari játékeszközöknél állandó felnőtt jelenlétet biztosítunk azért, hogy a gyermekek bármikor segítséget tudjanak kérni. Az óvoda épületét a nevelési, fejlesztési feladatok megvalósításának figyelembevételével célszerűen és esztétikusan rendezzük be. A több funkciót betöltő csoportszobát alkalmassá tesszük a szabad játékokra, a tevékenységek végzésére, az étkezésre, az alvásra és a pihenésre. A csoportszoba barátságossá, otthonossá, esztétikussá tétele biztosítja a gyermekek jó közérzetét, s egyben jó mintát is ad. Az esztétikus dekorációval az ízlésközvetítést biztosítjuk.
- A csoportszoba részeként az adottságoknak megfelelően többféle tevékenységhez alakítunk ki helyeket pl.: mesesarok, rajzoló- festő- kézimunkázó hely, építésre alkalmas terület).

- A szervezett mozgásos tevékenységeket mindig nyitott ablaknál végezzük.
- Az öltözőkben a nyugodt vetkőzéshez, öltözéshez megfelelő világításról, fűtésről, szellőztetésről gondoskodunk. A felsővárosi telephelyen minden gyermeknek külön, jellel ellátott ruhás zsákja és cipőtartó helye van; a Szárazréti Tagóvodában minden gyermeknek külön, jellel ellátott szekrénye van, a cipőket a padok alatt tároljuk.
- Az öltözőben esztétikus általános tájékoztató táblát helyezünk el.
- A mosdóban megfelelő méretű eszközök biztosításával segítjük a szükségletek kielégítését. Minden gyermeknek külön fogmosó felszerelése, fésűje van.
- A székhely óvoda folyosóján ovigalériát rendezünk be, amelynek célja a műalkotásokkal történő állandó kapcsolat megléte, valamint a gyönyörködés, rácsodálkozás élménye.

3.1.5. Testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése

A dohányzás megelőzésében és visszaszorításában jelentős szerep jut az óvodapedagógusoknak és az óvoda technikai személyzetének. Az óvoda felnőtt dolgozói modellt, mintát jelentenek a gyermekek számára, az óvoda dolgozói nagyobb felelősséggel tartoznak személyes példamutatásukért. Az óvoda feladata minden olyan helyzet elkerülése, amely a gyermeknek kedvezőtlen mintaként szolgálhat.

A dohányzás megelőzését szolgáló óvodai egészségnevelési program tevékenységei

- Szabad beszélgetések. A beszélgetés kezdeményezője lehet az óvodapedagógus, de lehet maga gyermek is (valamely aktuális eseménnyel, élménnyel, filmjelenettel stb. kapcsolatosan). A szabad beszélgetésben kisebb, önkéntesen csatlakozó gyermekcsoport vehet részt beszámolóval, események értékelésével, képek nézegetésével stb. párhuzamosan. Fontos az önkéntes részvétel, a szabad megnyilatkozás és véleménynyilvánítás.
- A dohányzás ártalmainak elemzésére szolgáló szabad beszélgetések kezdeményezésére a következő alkalmakat, lehetőségeket alkalmazzuk:

Kirándulási élmények feldolgozása: napsütés, szabad levegő, madárdal, napozás (lebarnulás), szabad mozgás, jókedv, veszélyek (napozás, növényzet.), értéke: füstmentesség, pormentesség, szabad légzés, erő kifejtés, sok mozgás.

Városi, falusi élmények megbeszélése: az utca forgalma, a gépkocsik füstje, utazás tömegközlekedési járművön, az utcai porképződés, az otthoni állattartással járó szagok.

Élmények elmondása a dohányfüstös helyiségekről: saját lakásunk levegője, szórakozó helyek füstje, gyárkérmények füstje, füstmérgező balesetek; a családban dohányzók megszokott dohányzási helyei, vendégségben tapasztalt dohányzás. Ismeretek átadása a dohányzás ártalmairól a gyermeki élményekkel kapcsolatosan károsítja a tüdőt, az idegrendszert, valamint a gyomor és a szív munkáját; másokat is károsít, zavarja azokat, akik beszívják a dohányfüstöt, kellemes-e a füstös levegőjű teremben tartózkodni, hogyan védekezhetünk ellene (szabadlevegőn tartózkodás, a lakás szellőztetése).

Beszélgetés arról, milyen leszek, ha nagy leszek: mi szeretnék lenni; segíteni akarok másoknak, alkotni szeretnék, egészséges, edzett, erős akarok lenni; mit kell ezért tenni, mit kell elkerülni (elhatározom, hogy nem kezdem el a dohányzást).

3.1.6. A bántalmazás, erőszak megelőzése

A WHO definíciója

„A gyermek bántalmazása és elhanyagolása (rossz bánásmód) magában foglalja a fizikai és/vagy érzelmi rossz bánásmód, a szexuális visszaélés, az elhanyagolás vagy hanyag bánásmód, a kereskedelmi vagy egyéb kizsákmányolás minden formáját, mely a gyermek egészségének, túlélésének, fejlődésének vagy méltóságának tényleges vagy potenciális sérelmét eredményezi egy olyan kapcsolat keretében, amely a felelősségen, bizalmon vagy hatalmon alapul.”

A pedagógus alapvető feladata a rábízott gyermekek, tanulók nevelése, tanítása. Ezzel összefüggésben kötelessége különösen, hogy közreműködjön a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, a gyermek fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében.

Az óvoda ellátja a tehetségkutatással és tehetséggondozással, a korai tanulási, beilleszkedési nehézségek korrekciójával, a hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatásával, valamint a gyermek-és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatokat; felderíti a gyermekek fejlődését veszélyeztető okokat, és pedagógiai eszközökkel törekszik a káros hatások megelőzésére. Szükség esetén a gyermek érdekében intézkedést kezdeményez.

A nevelési intézmény közreműködik a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzésében és megszüntetésében, ennek során együttműködik a gyermekjóléti szolgálattal, illetve a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal. Ha a nevelési intézmény a gyermekeket veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudja megszüntetni, segítséget kér a gyermekjóléti szolgálattól.

A gyermekek szüleit a nevelési év kezdetekor tájékoztatni kell a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős személyéről (óvodavezető), valamint arról, hogy milyen időpontban és hol kereshető fel.

Elhanyagolást jelent, ha a szülő vagy a gondviselő rendszeresen elmulasztja a gyermek alapvető szükségleteinek kielégítését, védelmét, felügyeletét, amely súlyos ártalmat okoz, vagy ennek veszélyével fenyeget bármelyik területen: egészség, oktatás, érzelmi fejlődés, táplálkozás, lakhatás és biztonságos körülmények, amely veszélyt jelent, vagy nagyvalószínűséggel jelenthet a gyermek egészségi állapotára, mentális, lelki és spirituális, erkölcsi és szociális fejlődésére. Figyelembe kell venni ennek megítélésekor, hogy milyen mértékben adottak a feltételek a család rendelkezésére álló erőforrásai tekintetében. Minden olyan mulasztás vagy baj okozása, amely jelentősen árt a gyermek egészségének vagy lassítja, akadályozza szomatikus, mentális és érzelmi fejlődését.

Érzelmi elhanyagolást jelent az érzelmi biztonság, az állandóság, a szeretetkapcsolat hiánya, a gyermek érzelmi kötődésének durva mellőzése, elutasítása, a gyermek jelenlétében történő erőszakos, durva, támadó magatartás más családtaggal szemben.

Fizikai elhanyagolást jelent az alapvető fizikai szükségletek, higiéniés feltételek hiánya, a felügyelet hiánya, a gyermek védelmének elmulasztása olyan esetekben, amikor veszélynek van kitéve. Ide sorolható az orvosi ellátás késleltetése, az orvosi utasítások be nem tartása, a védőoltások beadatásának indokolatlan elmulasztása, késleltetése.

A gyermekbántalmazás azt jelenti, ha valaki sérülést, fájdalmat okoz egy gyermeknek, vagy ha a gyermek sérelmére elkövetett cselekményt - bár tud róla, vagy szemtanúja –nem akadályozza meg, illetve nem jelenti.

Fizikai bántalmazás az a szándékos cselekedet, vagy gondatlanság (így különösen ütés, rázás, mérgezés, égés, fulladás, közlekedési baleset stb.), amely a gyermek fizikai sérüléséhez, halálához vezet vagy vezethet. Ide sorolható a közlekedés során elkövetett gondatlan veszélyeztetés (gyermekülés hiánya, ittas vezetés, kivilágítatlan kerékpár stb.)

Az érzelmi bántalmazás azt a rendszeres, hosszú időn át tartó érzelmi rossz bánásmódot jelenti, amely súlyos, és tartósan káros hatással van a gyermek érzelmi fejlődésére. Ez magában foglalhatja annak közvetítését a gyermek felé, hogy értéktelen, el nem fogadott, nem kívánt és nem szeretett. Jelenthet az életkornak, vagy a fejlettségnek nem megfelelő elvárások támasztását a gyermekkel szemben (pl. a szobatisztaság idő előtti erőltetése, a képességekhez nem igazodó követelmények). Ide tartozik a gyermekekben állandó félelemérzet, vagy szorongás keltése, megszegényítés, állandó kritizálás, az érzelmi zsarolás, a gyermekkihasználása. Az érzelmi bántalmazás súlyos formája az olyan élethelyzet, amelyben a gyermek szem- és fültanúja más bántalmazásának. Az érzelmi bántalmazás mindezen komponenseket magában foglalhatja, de egymagában is jelentkezhet.

Szexuális bántalmazás a gyermek bevonását jelenti olyan szexuális aktivitásba, amelyet a gyermek nem képes megérteni, felfogni, amelyhez nem tudhatja az érdemi beleegyezését adni, vagy amelyre a gyermek koránál, fejlettségi állapotánál fogva nem érett, továbbá amelyet tilt az adott társadalom/közösség jog- és szokásrendje, illetve az adott környezetben elfogadott tabuk.

A kisgyermek minden erőszakos cselekvéssel kapcsolatosan "érzékeny". Nemcsak az erős fizikai ingerek okoznak az óvodás gyermeknél egészségkárosodást, hanem az erőszakos cselekmények (brutalitás, vérengzés, gyilkosság) látványa is. Mindezek megelőzésére nem elég a szülőket felvilágosítani, de a védekezés helyes módszereinek alkalmazására sarkallni is szükséges. Ennek megvalósítása érdekében a szülői értekezleteken megbeszélési anyagként alkalmazzuk az erőszakot sugárzó tömeghírközlések, filmek kivédését is.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén

A gyermek ismeri:

- a kulturált testápolás, étkezés, a helyes öltözködés, testedzés, szabad mozgásos lehetőségek, alvás szokásait, és az eszközök használatának módját;
- a közvetlen környezetének rendjét, ápolását, és védelmét;
- a szokásokat megerősítő, segítő, vizuális jelek jelentéstartalmát.

A gyermek képes:

- önállóan, igényesen ellátni az egészségügyi teendőit;
- vigyázni, rendben tartani az egészséges életmódhoz szükséges eszközöket;
- önállóan annyi ételt venni, amennyit el tud fogyasztani;
- a hőmérsékletnek megfelelően, önállóan öltözködni;
- eligazodni, önmagát kontrollálni az egészségügyi szokásokat mutató vizuális jelek segítségével;
- gondozni, védeni, alakítani, szépíteni környezetét;
- pihenés alatt nyugodt, csendes tevékenységre, hogy ne zavarja alvó társait.

A gyermek attitűdjére jellemző, hogy

- igénye a gondozottság, ápoltság;
- örül, ha igényesen elvégzi a gondozási feladatait;

- észreveszi, és érzéseit elmondja a környezet tisztaságával, ápoltságával kapcsolatban;
- szereti, védi és érdeklődik a közvetlen természeti, társadalmi környezete iránt.

3.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

A szociális és egyéni nevelés **célja**: a gyermekek önértékesítő, önkifejező törekvéseinek teret adva, egyéni érdekeinek, tulajdonságainak, képességének kibontakoztatása, a közösségen belül, a csoport normáinak tiszteletben tartásával. A gyermekek erkölcsi tulajdonságaik és akaratuk fejlesztését a nevelőtestület által kidolgozott szokás és normarendszer alapján végezzük a székelyhelyen.

Az óvodapedagógus feladatai

1. Érzelmi biztonságot nyújtó szeretetteljes, kiegyensúlyozott, családi légkör megteremtése a befogadástól az óvodáskor végéig
2. A gyermek-gyermek, felnőtt-gyermek pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának kialakítása. Az érzelmekre épülő, a különbözőségeket elfogadó kapcsolatteremtő és megtartó képességek formálása, erősítése a társas kapcsolatok létrehozása érdekében.

3.2.1. Érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes, kiegyensúlyozott, családi légkör megteremtése a befogadástól az óvodáskor végéig

- Az óvodáskorú gyermekek jellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége. A személyiségükben az érzelmek dominálnak, ezért elengedhetetlen, hogy a gyermekeket az óvodában érzelmi biztonság, kiegyensúlyozott, szeretetteljes, derűs légkör vegye körül. **Családias légkörben** a gyermekeknek kialakul az érzelmi kötődése társaihoz és a felnőttekhez egyaránt. Ez olyan alaphangulatot ad, ami kapcsolatteremtésre, cselekvésre, tevékenységre ösztönöz. A gyermekek életterét úgy szervezzük meg, hogy az barátságos, ott-honos legyen, ugyanakkor lehetőséget ad arra, hogy a gyermekek ötletei, elképzelései is érvényesüljenek.
- Lehetővé tesszük, hogy a gyermekek szabadon mozoghassanak a csoportszobában, mos-dóban, biztosítjuk a csoportok közötti átjárhatóságot – adott időkeretek között, megbeszélés, egyeztetés után – mert ezzel is fokozható az otthonosság érzése. Meghatározott céllal, megfelelő felnőtt felügyelettel is közlekedhetnek az épületben.
- Minden óvodai csoportnak szokásrendszere, a székhelyen hagyományos szimbóluma van, ami sajátos, egyéni színezetű légkört biztosít, mely mélyíti a gyermekek összetartozását, együttérzését.
- A székhelyen az otthonosság érzését segítjük elő azzal is, hogy minden gyermeknek tároló helyet biztosítunk, ahová saját eszközeit, játékait, a mikro csoportos tapasztalatgyűjtésen talált „kincseit” teheti.

A **befogadás** időszaka meghatározza a gyermekek óvodához kialakuló érzelmi kötődését. Az óvodánk iránt érdeklődő és az újonnan felvételre kerülő gyermekek a szülőkkel együtt látogathatják meg az óvodát. Lehetőségük van az ismerkedésre évi két alkalommal a nyílt napokon, valamint folyamatosan tájékozódhatnak az óvoda honlapján is.

A székhelyen törekszünk a szülőkkel együtt megteremteni a lehető legnyugodtabb feltételeket a gyermekek közösségbe történő beilleszkedéséhez. A gyermekek befogadása nagyfokú körültekintést, gyöngédséget, megértést, türelmet kíván. Lehetővé tesszük, hogy a gyermekek szüleikkel együtt ismerkedjenek az óvodával. Hangsúlyozzuk ennek jelentőségét a gyermekek biztonságérzete szempontjából. Javasoljuk, hogy a gyermekek igényének megfelelően, fokozatos időcsökkentéssel vegyenek részt ebben a számukra nagy jelentőséggel bíró folyamatban. A szülő jelenléte a gyermeknek biztonságot ad az új környezet elfogadásához, ugyanakkor a szülő megismeri az óvoda belső életét, a gyermekek napirendjét, tevékenységeit, szokásait.

A tagóvodában lehetőség van a fokozatos beszoktatásra, melynek időtartamát, - a gyermeket figyelembe véve - az óvodapedagógusok határozzák meg. Kedvenc tárgyukat, játékukat elhozzhatják, ezzel is növelve a biztonságérzetüket, könnyítve a szülőtől történő elválást.

- Mindkét óvónő, a pedagógia asszisztens részvételével megtervezzük és rögzítjük a szükségleteket kielégítő szokások pontos sorrendjét, a befogadást gondosan előkészítjük, a menetét a szülőkkel megbeszéljük.
- A sok érdekes, izléses játék mellett személyes kapcsolattal, mesével, ölbeli játékokkal, mondókákkal kedveskedünk a gyermekeknek.
- Az új gyermekeket lefekvésnél különös szeretettel, gondoskodással vesszük körül. A nyugalmas légkör megteremtése érdekében közjük ülve altatódalokat dúdolgatunk, mesélünk nekik.
- A testápoláshoz, étkezéshez használatos tárgyakat és azok használatát türelemmel, tapintattal mutatjuk be, lehetővé tesszük, hogy a gyermekek egyéni elfogadási ütemükben alkalmazzák, használhassák.
- Már a befogadás ideje alatt, a gyermekekkel együtt, a tervezett szokásoknak megfelelően végezzük a mindennapi tevékenységet, amit sok-sok érzelmi megerősítéssel, játékosan gyakoroltatunk, figyelembe véve a gyermekek egyéni képességeit, tempóját, szokásait.
- A családi légkör megteremtése elősegíti a gyermekek társas kapcsolatainak alakulását. Mindehhez **gazdag, tevékenykedtető életet** biztosítunk. A közös élmények, a szűkebb és tágabb környezet megismerése, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és a családhoz való kötődés alapja, az óvodáskor végéig formálják a gyermekek együttműködését, egymáshoz való viszonyát. Törekszünk arra, hogy különféle cselekvéseink nyugalmat áraszanak.
- A gyermekeknek lehetőséget teremtünk minél több, érdeklődésüknek megfelelő tevékenységre, hogy gyakran átélhessék a belülről táplálkozó kedvet, motivációs állapotot. Így kialakul, hogy egy időben, egymástól függetlenül különböző motivált cselekvéseket kell egyénilig és csoportosan összehangolniuk, spontán aktivitásukat a közös tevékenységnek alárendelni.
- A kevésbé érdeklődő gyermekekre fokozottan figyelünk, igyekszünk mielőbb kideríteni érdektelenségük okát, mert csak ennek ismeretében tudjuk befolyásolni azt.
- Minden tervezett és spontán lehetőséget kihasználunk a kicsik és nagyok együttműködésére.
- Nyitott, derűs, nyugalmat árasztó személyiségünkkel, kommunikációval a gyermekek számára állandó értékrendet adó, érzelmi biztonságot nyújtó, derűs szeretetteljes, elfogadó légkört teremtünk.

3.2.2. A gyermek-gyermek, felnőtt-gyermek pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának kialakítása, az érzelmekre épülő kapcsolat-remtő és megtartó képességek formálása

- A gyermekek pozitív kapcsolata csak akkor alakul ki, ha a gyermekek jól érzik magukat a csoportban. Bizalmuk, biztonságuk kialakulását elősegíti az óvoda felnőtt közössége, gyermekközössége. Ebben kiemelkedő szerepünk van, mert irányítói, s egyben társai vagyunk a gyermekeknek. A jó nevelés alapja a feltétel nélküli szeretet, határokkal együtt. A határokat úgy szabjuk meg, hogy az adott korosztály meg tudja felelni az elvárásoknak.
- Nevelésünk akkor lesz hatékony, ha az egész csoport előtt álló feladatokat minden gyermek számára - egyéni sajátosságait figyelembe véve - érthetővé, vonzóvá tesszük.
- A gyermekek neveléséhez először jó kapcsolatot teremtünk a szülőkkel, nagyszülőkkel, hogy kellő bizalom alakulhasson ki az együttneveléshez. A bizalmas kapcsolatban megismerjük a gyermekek egyéni jellemzőit, ami elengedhetetlen feltétele az egyéni nevelésnek.
- Segítjük a gyermekeket, hogy természetesen elfogadják nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, sajátos nevelési igényű, hátrányos helyzetű, valamint kiemelt figyelmet igénylő társaikat.
- Csoportokban tudatosan alkalmazzuk a konfliktus megelőzés módszereit: a közös szabályalakítást, az értékelési szempontok tudatosítását, a pozitív példák megerősítését.
- A csoportokban felmerülő konfliktusokat felismerjük, helyesen értelmezzük, és hatékonyan kezeljük. Konfliktushelyzetben a gyermekeket a konfliktusok kompromisszumos megoldására ösztönözzük. A csoport és az egyének profiljának ismeretében felismerjük a lehetséges konfliktusforrásokat. A felmerülő problémákat fejlesztési célként értelmezzük.

3.2.3. A felnőtt-gyermek kapcsolatát az alábbi elveknek megfelelően alakítjuk

- Minden helyzetben megértéssel, előlegezett bizalommal fordulunk a gyermekek felé. A parancsolás helyett kéréssel igyekszünk elősegíteni a megértést, az átérzést. Így elérhetjük, hogy a gyermekek igénye, akarata, energiája más irányba terelhetővé váljon.
- A gyermekek mágikus képzeletét is segítségül hívjuk a pozitív szociális kapcsolatok, szokások kialakításában.
- Magyarázatunkban mindig a dolgok pozitív oldalát emeljük ki. A gyermekek tevékenységéhez – a határok pontos megjelölésével – nagy szabadságot biztosítunk. A határokat megvédjük a gyermeki respektálás érdekében, tehát a nagy szabadság, a világos határok azt jelentik, hogy röviden, egyértelműen, pozitívan fogalmazzuk meg azt, amit akarunk, vagy nem akarunk.
- A többszöri „határátlépésnél” konzekvenciákat, következményeket vezetünk be, mindig megadva a javítás lehetőségét. Ha egymást követően többször eredménytelennek érezzük a befolyásunkat, törekszünk célravezetőbb nevelési taktika kialakítására.
- Modell értékű személyes példánkkal megalapozzuk a gyermekek szociális érzékenységét, én tudatának alakulását és teret engedünk önkifejező, önérvényesítő törekvéseinek.
- Segítjük a gyermekbarátságok kialakulását, de úgy formáljuk a kis csoportosulásokat, hogy a közösség többi tagjaihoz is kapcsolódjanak.

- Folyamatosan fenntartjuk a gyermekek érdeklődését a közösség érdekében végzendő feladatok iránt, hogy érzelmileg átélhessék a közös aktivitásból eredő célok teljesítését, érdeklődéssel kapcsolódhassanak be a közös együttlétbe.
- A gyermekek érzésvilágát nevelve, a kialakult összeütközések, konfliktusok feldolgozása során a konfliktust feloldó megbeszéléseket kellő figyelemmel, kivárással hallgatjuk meg, hogy véleményt tudjanak mondani a történekről úgy, hogy a gyermekek felelősségérzete erősödjön.
- Minden gyermeket bátorítunk, hogy belső elégedettsége, pozitív énképe kialakuljon. A bátorítalan gyermekek nevelésekor a legkisebb elmozdulásnak, fejlődésnek is örülünk.
- Az agresszív gyermek agresszivitásán keresztül nem kap figyelmet, a negatív viselkedés nem kap megerősítést.
- A gyermekekkel folytatott társalgásunkban törekszünk a világos, egyértelmű, építő, előre-vívó megfogalmazásra, a kívánságunk tárgyilagos megnevezésére, az okok kiemelésére.
- A gyermekek fogadása fizikai kontaktusba (simogatás, ölbe vevés, beszélgetés) ágyazott „személyes percek” keretében történik, melyhez a gyermek igényének megfelelően kialakított „megérkeztem” ceremónia épül.
- A felnőttek modell értékű kommunikációjával, példájával, bátorításával, türelmével, bizalom előlegével fejlesztjük a gyermekek viselkedéskultúráját. Azt a szemléletüket, ami a siker érzetét, illetve a sikertelenséget segít elviselni. Tilalom helyett választási lehetőséget adunk a gyermekeknek, hogy önálló döntéseket hozhassanak, és képessé váljanak a változásra. Örömmel dicsérettel jelezzük. Félelemkeltés nélkül hívjuk fel a figyelmet a veszélyekre, problémákra.
- Felhasználjuk a humort, mint jó segédeszközt a pozitív töltésű viszonyok ápolásában, mert a nehézségeket, a feszültséget a humor feloldhatja, a görcsösséget megszünteti.
- A gyermekek örömteli optimizmusának fejlődése érdekében közösségfejlesztő pedagógiai munkánkat áthatja az odafigyelés, meghallgatás, a saját érzések elmondása, mások érzéseinek meghallgatása, elfogadása.
- A gyermekek társas kapcsolatát, viselkedését folyamatosan figyelemmel kísérjük, vizsgáljuk, elemezzük.
- Megismerjük a gyermekek előzetes, más forrásból (család, bölcsőde) származó tudását, tapasztalatait, építünk rájuk. Szükség esetén tapintatosan korrigáljuk, alakítjuk a helytelen szokásokat, téves ismereteket.
- Tudatosan tervezünk olyan szervezési módokat, munkaformákat, módszereket (páros, csoportos tevékenységek, projekt), amelyek lehetővé teszik a gyermekek számára a helyes viselkedési normák, mintaként szolgáló cselekvések, kommunikáció megismerését, a segítő együttműködést, közös feladatmegoldást és a csoportközösség erősítését.
- A nyugodt, bizalommal teli légkört teremtünk a tevékenységek, foglalkozások során. A gyermeki tevékenységek, teljesítmények értékelését minden, esetben a fejlődésbe vett hit, a segítő, támogató attitűd jellemzi. Tudatosan figyelünk a gyermeki kezdeményezések bátorítására. A hibák, hiányosságok megfogalmazásakor ügyelünk arra, hogy tárgyyszerű legyen, és mindenkinek lehetőséget adjon javításra.
- A gyermekek hibáit, tévesztéseit a tanulási/fejlesztési folyamat természetes velejárójaként kezeljük. A hibákat a gyermeki megértést elősegítő, korrekt tapintatos módon javítjuk.

- Személyes példánkkal kölcsönös tiszteletre, egymás elfogadására, az egyéni sajátosságok tiszteletben tartására nevelünk.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén

A gyermek ismeri:

- az óvodát, társait és a körülötte lévő felnőtteket;
- a közösségi élet szokásszabályait (köszönés, udvarias megszólítás, megköszönés, tudakozódás, a csoport jelképrendszerét, szimbólumait, hagyományait stb.);
- a csoportban kialakított konfliktuskezelés szokásait;
- saját képességét, és azt természetesen elfogadja.

A gyermek képes:

- a viselkedés helyes szokásszabályainak betartására;
- felismerni, ha társainak segítségre van szüksége;
- együtt érezni a közösség tagjaival;
- konfliktusos helyzetben társával egyezkedni;
- leküzdeni a felmerülő akadályokat, megvigasztalni társát;
- a közösségért dolgozni, a sikertelenségeket elviselni, a sikernek örülni;
- önállóan, szabadon tevékenykedni a csoportszobában, mosdóban;
- önállóan dönteni, választási lehetőség esetén;
- a rábízott egyéni feladatokat önállóan, a szabályok betartásával megoldani.

A gyermek attitűdjére jellemző, hogy

- ragaszkodik óvodájához, a kisebb gyermekekhez és a felnőttekhez, ezt érzelmekben, szavakban, tettekben hozza nyilvánosságra;
- segítőkész társaival, együtt érez a közösség tagjaival, érdeklődik társai, barátai iránt;
- figyelmesen meghallgatja a felnőttek és társai közléseit;
- elfogadja a másképpen fejlődő gyermekeket, értékeli a sajátos nevelési igényű társainak sikeres próbálkozásait;
- örül saját és mások sikereinek;
- felelősségteljesen végzi a rábízott feladatokat;
- élvez, érzi a humoros helyzeteket;
- boldogan várja az iskolába lépést;
- igényévé vált a helyes viselkedés szabályainak betartása, egymást is megkérlik a szabályok betartására;
- konfliktusos helyzetben társaival egyezkedik;
- a csoportba érkező vendégeket szeretettel fogadja;
- tudja saját képességét – külső-belső tulajdonságait, tudja értékeit, de azt is meg tudja fogalmazni, mik a számára nehezebb tennivalók.

3.3. Anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés

Célja:

- Elmélyíteni a magyar nyelv megismerését, szeretetét, ezáltal a haza szeretetét. Becsülnék, ápolják anyanyelvünket.
- Alakuljon ki a megnyilatkozásra való igényük, tudják önmagukat bátran kifejezni.
- A gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdésekre támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.
- A gyermekek beszéd-, és szövegértésének fejlesztése, a lényeg meglátásának szóbeli megfogalmazása, az összefüggések felfedezésének fokozása.
- Legyenek képesek beszédhangok pontosan észlelésére, a hangokat tisztán ejtsék.
- A gyermekek szókincsének fejlesztése, fogalombővítés.
- A gyermekek képessé váljanak a megismert szavakat, kifejezéseket új beszédhelyzetekben is alkalmazni.
- Ismerkedjenek olyan a hangzásbeli sajátosságokkal is, ami a beszélő és érzelmi állapotára utal.
- Nyelvi illem fejlesztése.
- A gyermekek értelmi képességeinek, kreativitásának fejlesztése, ennek összekapcsolása a nyelv, a kommunikáció fejlesztésével.
- Különböző beszédproblémával küzdő gyermekek rehabilitációja logopédus irányításával.
- A gyermek fokozatos, differenciált felkészítése az iskolai nevelésre-oktatásra, hogy a gyermekek megfelelő szintű kommunikációs képességgel kezdjék meg iskolai tanulmányaikat.
- Ismerjék és használják a tekintet, a mimika, a fej-, és testtartás, a távolság, vagyis a meta-kommunikatív elemeket.

Az óvodapedagógus feladatai

- Minta és modelladás, szabálykövetítés megteremtése.
- Beszélő környezettel a kommunikáló képesség, a beszélő magatartás fejlesztése.
- A természetes beszélő- és kommunikációs kedv kialakítása és fenntartása élménybe ágyazottan, komplex jelleggel és tapasztalatszerzéssel valamennyi tevékenységforma keretében.
- A gyermekek érdeklődésén, kíváncsiságán alapuló, a gyermekek meglévő tapasztalatait, ismereteit figyelembe vevő, képzeletük, kreativitásuk fejlődését elősegítő, ösztönző környezet, változatos tevékenységi lehetőségek megteremtése.

Nevelési rendszerünkben nagy figyelmet fordítunk az anyanyelvi nevelésre, a gyermekek kommunikációs képességének fejlesztésére, mert a nyelv, a beszéd a gyermeki személyiség része. A gyermekek 6 éves korig sajátítják el az anyanyelvet, ebben az időszakban alakul ki bennük olyan élmény, ami hosszú időre – akár véglegesen is – meghatározhatja a gyermek anyanyelvhez fűződő viszonyát. Minden rászoruló gyermeknek a Pedagógiai Szakszolgálat szakembereinek közreműködésével ingyenes szolgáltatásként biztosítjuk a logopédiai ellátást.

A kisgyermeket nem kell és nem is szabad beszélni tanítani. Óvodáskorban úgyis szenvedélyes beszélők. Igénylik, hogy meghallgassák őket és válaszoljanak a „mit, miért, hogyan, kinek, mikor” kérdésekre. Engedjük, hogy az egész gyermek beszéljen, ne csak a nyelve. Nagy szerepe van a metakommunikációnak, hozzájárul ahhoz, hogy a gyermek jól érezze magát.

A gyermeknek természetes legyen, hogy megszólalhat, ne legyen annak kockázata, amit közöl és kimond. Kerüljük a túlzott nyelvi pedantériát, a formai hibákat van idő kijavítani. A beszédhelyzet, a szavak mögötti szándék és a beszélő személye nagyon fontos.

A viselkedés egyértelműsége az egyik legfontosabb követelmény. A szavak és mondatok jelentéstartalma másodlagos. Mégis elengedhetetlen megnevezni az érzéki benyomásokat, a jelen vagy közelmúlt eseményeit, az emberek közötti viszonyokat, testük részeit, belső állapotaikat, beszélgetni az emberek és a természet világáról. Beszélgetni és nem kérdések sokaságával faggatni, irányítani a gondolkodásukat!

A gyermek mondanivalóját kiegészítő, hozzátoldó felnőtt közlések ösztönzőbbek, mint a kérdve kifejtő módszer alkalmazása. A gyermeki élet eseményei - a család, a felnőttek munkája, az évszakok jellegzetességei, állatok és állatkölykök élete - emlékeink, képzelődéseink mind jó társalgási témák. Ezek a beszélgetések mind játék közben vagy azt követően hangzanak el, a kötöttségektől mentes gondolkodás és a beszédkedv játékos megnyilvánulása.

A valódi tartalom: maga a beszédkapcsolat felvétele és fenntartása, az érzelmi összetartozás megerősítése. Fontosak vagyunk egymásnak és roppant komoly dolgokról váltunk szót szabad képzetársításokkal, mégis tág fogalomkörben maradv. Udvariisan, de nem körülményesen és egyáltalán nem didaktikusan. Az anyanyelv megtanulása óriási teljesítmény. A szó az, ami a jelen lévő jelenlétet teszi. Alapja maga az időtapasztalat. Összefűzi a jelent a múlttal és jövővel.

Az óvodába kerülő gyermekek többsége rendelkezik az anyanyelv használatának egy bizonyos fokával, melyet többnyire utánzással sajátított el közvetlen környezetéből (család, szülők, testvérek).

Az egészséges gyermekek számára a beszéd könnyen elsajátítható, de sajnos nem minden családban van megfelelő beszédkörnyezet, nem is mindenhol törődnek igazán gyermekük beszédével, esetleges beszédhibájával.

Ezért érezzük fontosnak, hogy az óvodába kerülő gyermekek beszédállapotát megismerjük. Ezek ismeretében a továbbiakban tudatosan tudjuk csiszolni, formálni beszédképességüket, gazdagítani szókincsüket, s közreműködünk a logopédussal együttműködve esetleges beszédhibájuk korrigálásában.

A beszédállapot megfigyelésének szempontjai

- beszédhallás;
- beszédértés;
- hangok vizsgálata szó elején, közepén, végén;
- mondatszerkesztés;
- összefüggő beszéd.

A megfigyelések tapasztalatai segítenek bennünket abban, hogy tudjuk, mit kell tennünk egy-egy gyermek esetében.

A nyelvi-kommunikációs nevelés egységes folyamat, mely integráló szerepet tölt be. Magába foglalja a gondolkodás tartalmát, a nyelvi (verbális) és a nem nyelvi (nem verbális) kommunikációt is.

Az óvodai nyelvi-kommunikációs nevelésünkben általános követelménynek tekintjük

- Nyelvi érintkezés alapvető formáinak kialakítását.
- A gyermekek aktív bekapcsolódását a verbális tevékenységbe, illetve azok irányításába.
- Alapvető viselkedési formák, magatartás kialakítása, illemszabályok megismertetése.

A gyermekek beszédfejlesztése során az alábbi követelményeknek kell megfelelni, mert ezek együttesen jellemzik a követendő beszédmodellt:

- Az óvodapedagógusokat szakszerű nyelvhasználat jellemzi a műveltségtartalmak közvetítése során fogalomhasználatuk pontos, a gyermekek számára is érthetővé teszik mondani-valójukat.
- A napi tevékenységekben, játékban a gyermekek természetes közlési vágyának kiéléséhez megteremtik a feltételeket. Érdeklődésükkel, kérdéseikkel ösztönzik a gyermekek egymás közötti kommunikációját. Kérdéseikkel állásfoglalásra, véleményalkotásra is ösztönzik őket. Az egymásra figyelmet, a másik fél mondanivalójának meghallgatását gyakoroltatják a gyermekekkel.
- A gyermeki tevékenységekhez, játékhoz, munkához, tanulási tevékenységhez megfelelő, hatékony és nyugodt kommunikációs teret, feltételeket alakítanak ki.
- Munkájuk során érthetően és pedagógiai céljaiknak, az adott helyzetnek megfelelően kommunikálnak. Kommunikációjuk kulturált, pedagógiai, szakmai hozzáértésüket tükrözi.
- Tudatosan ösztönzik és fejlesztik a gyermekek egyéni és egymás közötti kommunikációját. A magyar nyelv tiszteletére, a kommunikációs helyzetnek megfelelő nyelvhasználatra nevelik a gyermekeket, a nyelvi megfogalmazások gazdagságára irányítják a figyelmüket.
- Beszédünk mindig feleljen meg az adott szituációnak.
- Megnyilvánulásainkban mindig önmagunkat adjuk, törekszünk az őszinteségre.
- A gyermeket egyenrangú félnek tekintjük.
- Érzéseinket (örömünket, szomorúságunkat) kimutatjuk és őszintén megosztjuk a gyermekekkel.
- Pozitív érzelmű, belátásos légkörben, elfogadó óvodapedagógusi attitűddel fordulunk a gyermekek felé.
- Nyelvtanilag hibátlan, tökéletes kiejtésű óvodapedagógusi beszéd.
- Az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés igazi célját csak úgy éri el, ha a mindennapi tevékenységbe beépítjük, s a nap minden pillanatában jelen van a:
 - tudásvágy felkeltése és kielégítése,
 - értelmi képességek fejlesztése (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás),
 - problémamegoldó és kreatív gondolkodás elősegítése.

Az értelmi fejlesztés, nevelés a gyermek érdeklődésére, kíváncsiságára épül, mely változatos tevékenységekben jut kifejezésre. A tapasztalatok, ismeretek rendszerezésének, bővítésének, gyakorlásának kerete a játék, melyet a tanulás eszközeként tekintünk. Az óvodapedagógusok a különböző tevékenységformák tartalmának tervezésekor a gyermekek megismerési vágyára, érzelmi beállítottságára, önkéntes figyelmére támaszkodva valósítja meg, mely biztosítja a gyermekek számára a gondolkodás, felfedezés örömét, kialakítja a beállítódás, feladattudat, önfejelem képességét.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén

A gyermek ismeri:

- Önmagára, családjára, természetire vonatkozó ismeretekkel rendelkezik.

A gyermek képes:

- Természetesen és szívesen beszélni és kommunikálni a társaikkal és a felnőttekkel.
- Egymást türelmesen és figyelmesen meghallgatni.
- Kérdéseket megfogalmazni, kérdésekre adekvátan reagálni.
- Képről bővített mondatokat mondani, összefüggően beszélni. Szókincse életkorának megfelelően gazdag.
- Elemi összefüggéseket felismerni, következtetéseket levonni.
- Téri irányokban jól tájékozódni.

A gyermek attitűdjére jellemző, hogy:

- Az iskolai életmódhoz szükséges verbális és vizuális emlékezete kialakult.

3.4. Szervezeti és időkeretek

3.4.1. Napirend

- A gyermekekre nagy hatással van a feszültségtől mentes együttlét, az örömteli hangulat, az óvónő érzelemgazdagsága, az óvoda egész életének átgondolása. Az óvodai napirend biztosítja a gyermek egészséges, tevékenységekben megnyilvánuló fejlődésének, fejlesztésének feltételeit.
- Tervezésnél figyelembe vesszük a gyermekek egyéni szükségleteinek kielégítésére, esztétikus, higiénikus gondozására fordítandó időszükségletet. A lehetőségekhez mérten egész nap folyamán törekszünk a folyamatosság, a rugalmasság biztosítására.
- A jól kidolgozott napirend a maga rugalmas változásaival lehetőséget ad az óvodai élet egészében a párhuzamosan végezhető, differenciált tevékenykedésre, a gyermekek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú mikro csoportos, kis létszámú csoportos és együttes, közös tevékenységekre. Megfelelő időt biztosít arra, hogy a gyermekek tevékenységüket befejezzék, pontosan elvégezzék.
- A játék kitüntetett szerepe mellett az állandó és/vagy ciklusosan megjelenő párhuzamosan végezhető differenciált tevékenységek nyugalmat, folyamatosságot, támaszt biztosítanak.
- A gyermekek délutáni pihenése élettani szükséglet. A délutáni alvás időtartama a legkisebeknek egy óra negyvenöt perc, a nagyobbaknak másfél órára, majd a legnagyobbaknál egy óras pihenésre rövidül.
- A napirend keretei között naponta biztosítjuk az időt a gyermekek rendszeres testedzésére, mozgásos lehetőségeire.
- A törzsnapirend alapján minden csoportban az óvónők dolgozzák ki a gyermekek számára leginkább ideális napirendet.
- A szeptember 1-től május 31-ig terjedő időszak napirendjét fentiek szerint, a gyermekek biológiai (életkor, alvás, mozgásigény-, étkezés rendszeres időpontja), társas szükségleteit szem előtt tartva alakítjuk ki.
- A nyári időszakban (június 1-től augusztus 31-ig) az év közben már kialakított szabályok, szokások megtartásával lehetőséget adunk a gyermekeknek arra, hogy az évszak örömeit szabadabban élvezzék, kötetlenebb formában, változatos tevékenységek kínálatával biztosítunk lehetőséget a fejlődésre.
- Csoportos tevékenységek esetén is figyelünk az egyéni szükségletekre, és a megfelelő fejlesztési stratégiáknak a gyermek igényeihez igazodó megvalósítására.

Az óvoda törzsnapirendje

Időtartam	Tevékenység	
6 ³⁰ -10 ³⁰	<p style="text-align: center;">JÁTÉK A CSOPORTSZOBÁBAN</p> <p style="text-align: center;">Szabad játék - személyes percek</p> <p style="text-align: center;"><i>Játékba integrált teendők, tevékenységek</i></p> <p>Egyéni testápolási teendők, folyamatos tízórai;</p> <p style="text-align: center;">Egyéni verselés, együttes mesélés, dramatikus játéktevékenységek;</p> <p style="text-align: center;">Kis létszámú, csoportos rajzolás, festés, mintázás, kézi- munka;</p> <p style="text-align: center;">Mikro csoportos ének-zenei készségek fejlesztése;</p> <p style="text-align: center;">Közös énekes játék, gyermektánc;</p> <p style="text-align: center;">Mozgás, mozgásos játékok;</p> <p style="text-align: center;">Kis létszámú, csoportos, környezet tevékeny megismertető és élményfeldolgozó tevékenységek.</p>	J Á T É K
10 ³⁰ -11 ⁴⁵	<p style="text-align: center;">JÁTÉK A SZABADBAN</p> <p style="text-align: center;"><i>Játékba integrált teendők, tevékenységek</i></p> <p style="text-align: center;">Mozgás, mozgásos játékok.</p>	J Á T É K
11 ⁴⁵ -12 ⁴⁵	<p style="text-align: center;">Ebéd</p> <p style="text-align: center;">Testápolási teendők.</p>	
12 ⁴⁵ -15 ³⁰	<p style="text-align: center;">Pihenés, altatás mesével, altató énekkel vagy zenével.</p> <p style="text-align: center;">Egyéni testápolási tevékenységek.</p> <p style="text-align: center;">Folyamatos uzsonna.</p>	
15 ³⁰ -17 ⁰⁰	<p style="text-align: center;">JÁTÉK A CSOPORTSZOBÁBAN VAGY A SZABADBAN</p> <p style="text-align: center;"><i>Játékba integrált teendők, tevékenységek</i></p>	J Á T É K

3.4.2. A sajátos nevelési igényű gyermekekkel végzett munkánkra vonatkozó eljárás

A sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztése speciálisan képzett szakember közreműködését igényli. Az óvodai dolgozók együttműködnek a speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

Évnyitó szülői értekezleteinken rendszeresen tájékoztatást adunk a szülőknek az integrált nevelésre vonatkozó főbb tudnivalókról, az erre vonatkozó eljárási szabályainkról.

Fokozott figyelmet fordítunk az újonnan felvett gyermekek esetleges problémáinak feltárására, a nevelési tanácsadó, majd a szakértői és rehabilitációs bizottság bevonásával közreműködünk a sajátos igények mielőbbi feltárásában.

Tájékoztatjuk a szülőket, hogy integrált nevelésben abban az esetben vehet részt gyermekük, ha optimális fejlődését ez a forma biztosítja leginkább, ezt a szakvélemény megállapítja.

Helyhiány esetén elsőbbséget élveznek az óvodába már a sérülés megállapítása előtt felvett gyermekek. A helyhiányt az óvoda vezetője saját jogkörében írásban 8 napon belül jelzi a szakértői és rehabilitációs bizottság felé.

A gyermekek csoportba való beosztásakor tartózkodunk a sajátos nevelési igényű gyermekek elkülönítésétől. Az egy csoportban elhelyezett gyermekek irány száma 1-3 fő, a mindenkori számot éves munkatervünkben határozzuk meg, erről az óvodai nevelőtestület meghallgatása után a fogyatékoság típusát, a speciális igények mértékét figyelembe véve az óvodavezető dönt.

Abban az esetben, ha az integrált nevelésre javasolt gyermek a feltételek biztosítása után sem fejlődik megfelelően, illetve adaptációs készségei nem teszik lehetővé a többi gyermekkel való együttnevelést, egy-három hónapos megfigyelési időszak után ismételt szakértői vizsgálatát kérjük.

4. A PROGRAM TEVÉKENYSÉGGKERETE

4.1. Hagományörzés, népszokások

A hagyományörzést, a népi kultúra értékeinek ápolását beépítjük a gyermekek nevelésének folyamatába. Megteremtjük azt a miliót, amelyben az óvodába lépés első pillanatától a nevelés szerves része a hagyományápolás. Így a modern világgal ötvöződve tovább él népünk kulturális gyökere, s a mai gyerekek is megismerhetik szépségét, értékét.

Igény alapján lehetőséget biztosítunk és segítjük, hogy a nemzeti és etnikai kisebbséghez tartozó, illetve migráns családok bemutathassák hagyományaikat, értékeiket.

Célunk, hogy az óvoda természetes közege legyen a hagyományörzésnek. A népi kultúra gyermektől gyermekig, óvónőtől óvónőig, szájról szájra hagyományozódjon.

A hagyományörzés tartalma korcsoportonként

Minden jeles napot, eseményt a gyermekek kíváncsiságát kielégítve, egy hosszabb, tevékenységekben gazdag előkészületi időszakkal vezetünk be. A hagyományok ápolása közben történő együttjátszásunk, együtt munkálkodásunk, tervezgetésünk örömtelivé, izgalmassá teszi a várakozás időszakát. Maga az ünnep külsőségeivel együtt sem lehet erőltetett, betanított forma, hanem vidám hangulatú, felszabadult együttlét.

Óvodánkban ünnepeelt jeles napok és hagyományok

Felsővárosi Óvoda	Szárzréti Tagóvoda
Szüret 3 – 4 éves gyermekek: Szőlőt szemezgetünk, mustot kóstolunk. Énekelünk, mondókákat mondunk a szüretről és a gyümölcsökről. 4– 5 éves gyermekek: Szőlőt szemezgetünk, mustot kóstolunk. Játsszunk egyszerűbb szüreti énekes játékokat. Gyűjtjük, válogatjuk az őszi gyümölcsöket. Népi játékokat játszunk, zenére táncolunk. 5 – 6 – 7 éves gyermekek: Szüreti mulatságot szervezünk. Szőlőt szemezgetünk, préselünk, mustot kóstolunk. Őszi gyümölcsöket, terményeket gyűjtünk. Mondókát, verset, éneket hallgatunk a szőlőről. Szüreti népi játékokat játszunk, énekelünk, táncolunk. Őszi terményekből játékokat, bábokat készítünk.	
	Márton nap Óvoda szintű hagyományörzés, versek, mondókák dalos játékok, libazsíros kenyér kóstolása. Idősek világnapja idősek köszöntése az Idősek Otthonában. Krumplisütés az udvaron, kóstolás. Adventi gyertyagyújtás karácsony előtt 4 héttel, minden pénteken egy gyertyagyújtás a tornateremben.

Adventi előkészületek, Mikulás, karácsonyt váró ünnep – novembertől folyamatosan

3 – 4 éves gyermekek:

Megismertetjük az advent jelképeit a gyermekekkel. Rövid dalt, mondókát vagy verset mondogatunk a Mikulást és a karácsonyt várva. Munkadélutánon a szülőkkel egyszerű karácsonyfa-díszeket, dekorációt készítünk. Ajándékot és vagy üdvözlő lapot, kártyát készítünk szeretteinknek.

4 – 5 éves gyermekek:

Megismertetjük az advent jelképeit a gyermekekkel. Munkadélutánon a szülőkkel egyszerű karácsonyfa-díszeket, dekorációt készítünk. Dalokat, verseket mondunk, sokat beszélgetünk az ünnepről. Ajándékot és vagy üdvözlő lapot készítünk szeretteinknek.

5 – 6 – 7 éves gyermekek:

Megismertetjük az advent jelképeit a gyermekekkel. Ünnepváró és köszöntő dalokat és verseket mondogatunk. Meglepetés ajándékot és vagy üdvözlő lapot készítünk szeretteinknek. A Városi Advent keretei között a Városház téri színpadon műsorral szerepelünk.

Szent Sebestyén nap – január 20.

Felsőváros hagyományos ünnepét mindig január 20-án tartjuk. Bábelőadással, illetve mesedramatizálással lepjük meg a gyermekeket. Megfigyeljük az ünneplő emberek körmenetét, megnézzük a fogadalmi templomot, meghallgatjuk a templomi orgona hangját.

Medve nap – február 2.

Tagóvoda szintű tavaszváró hagyományörző ünnep.

Farsang

A gyermekeknek szervezett táncházba mindenki érdeklődése és képessége szerint kapcsolódhat be, a képzett táncost utánozzuk, táncolunk.

3 – 4 éves gyermekek:

Egyszerű technikával papíralarcot díszítünk, otthon közösen jelmezt készítenek. Rövid humoros mondókákat mondogatunk. Ha kedvük van, táncolnak, utánozzák az óvónő táncos mozdulatait.

4 – 5 éves gyermekek:

Farsangi álarcot díszítünk. Egyszerű farsangi alakoskodókat, tréfás mondókákat és dalokat ismerünk meg. Segítenek az otthoni jelmezkészítésbe. Kedvük szerint csatlakoznak a tánc házi programhoz.

5 – 6- 7 éves gyermekek:

Tréfás farsangi dalokat, bálba hívogatókat, névcsúfolókat, csalimesét mondogatunk. Képességeiknek megfelelően segítenek a maszkok, illetve jelmezek elkészítésében. Aktívan részt vesznek a csoportszoba feldíszítésében. Vidám versengések, tánc ház teszi hangulatosabbá mulatságunkat.

Húsvéti készülődés

Szokások, hagyományok megismertetése, dekorálás, tojásfestés.

3 – 4 éves gyermekek:

Rövid locsolóversekkel ismertetjük meg a gyerekeket. Megcsodáljuk a nagyok díszítette tojásokat.

4 – 5 éves gyermekek:

Megismertetjük a tojásfestési technikákat, az elkészült tojásokkal díszítjük a csoportszobát, a fiúk locsolóverseket mondanak a lányoknak.

5 – 6 – 7 éves gyermekek:

Aktívan részt vesznek a csoportszoba díszítésében. Tojást díszítünk változatos technikákkal. A fiúk és lányok csoportja „titokban” készülődik a locsolkodásra, megvendégelésre.

Évszakokhoz kapcsolódó ovikoncertek és ovigaléria megnyitók

A koncertek és a galéria megnyitók keretben adnak az évszakok ciklikus váltakozásának. Az évszakokhoz illeszkedő alkotások és zenéi élmények megerősítik a jeles napok értékeit.

Március 15.

3 – 4 éves gyermekek:

Rövid mondókával, lovagoltatóval ismerkednek meg, zászlót, lobogtatni valót készítenek. Részt vesznek a közös ünnepélyen.

4 – 5 éves gyermekek:

Énekekkel, énekes játékkal, rövid verssel készülnek az ünnepélyre. Pártát, kardot, csákót festenek, hajtogatnak, várat építenek, buzdítják pajtásaikat az ügyességi versenyen. Részt vesznek és szerepelnek az ünnepélyen.

5 – 6 – 7 éves gyermekek:

Verset, éneket, énekes játékot tanulnak. Pártát, csákót, kardot, dobot készítenek. A várat huszár bábokkal díszítik. Részt vesznek és szerepelnek az ünnepélyen.

Tavaszi kirándulás – április, május, június

Szülőkkel egyeztetve egy napos kirándulás.

Édesanyák köszöntése – május

Sokat beszélgetünk az édesanyákról és nagymamákról. Titkolózás, készülődés, örömszerzés, ajándékkészítés előzi meg az ünnepet. A köszöntést az óvodapedagógusok döntése alapján egyénileg, ill. csoportosan szervezzük.

3 – 4 éves gyermekek:

Egyszerű, de igényes ajándékot készítenek, köszöntő verset és dalt mondunk. Az év folyamán megismert verseket és dalos játékokat, mondókákat csoportba gyűjtjük, kedvenc meséjük eljátszásával készülünk az ünnepre.

4 – 5 éves gyermekek:

Köszöntő verseket és dalokat mondunk, kedvenc meséjüket bábozzák, dramatizálják. Egyszerű, de igényes ajándékot készítenek.

5 – 6 – 7 éves gyermekek:

Mese, vers, dalos játék előadására készülünk, kellékek megtervezésében, elkészítésében aktívan részt vesznek. Igényes ajándékot készítenek az édesanyáknak.

Nagy csoportosok köszöntése – május vége

A nagyobbak a sok évtizedes hagyományoknak megfelelően a szülők jelenlétével, vidám versekkel, dalokkal és tánccal, közös ünnep keretében köszönnek el egymástól. A Felsővárosi Óvodában együttes, Tagóvodában csoportonkénti ünnep.

Kihívás napja

Mozgásos játékok

Gyermekek születésnapjának megünneplése

A gyermekek születésnapjának megünneplése a csoportban kialakult szokások szerint.

Gyermeknap

5. A PROGRAM TEVÉKENYSÉGEI

5.1. Játék, játékba integrált tanulás

A belülről indított és vezérelt játéktevékenység célja a gyermekek szabad képzettársításának elősegítése. Az intellektuális, mozgásos, szociális tapasztalatok, élmények többszöri átélésével a gyermekek egyéni vágyainak és ötleteinek kibontakoztatása. Továbbá célunk, hogy minél sokrétűbb tájékozódó, tapasztalatszerző, kreativitást fejlesztő, élményt adó, érzelmekkel gazdag tevékenységgé váljon a játék, s a játékba integrált tanulás.

Az óvodapedagógus feladatai:

1. A játékhoz szükséges feltételek biztosítása.
2. A 3-6-7 éves korban megjelenő játékfajták, s azok tartalmának, minőségének gazdagítása, a gyermekek egyéni igényeinek, sajátosságainak figyelembevételével.
3. A gyermekek szókincsének, beszédkészségének, kommunikációjának fejlesztése, gazdagítása a játékszituációkban.
4. Az óvónő játéksegítő, játékirányító metódusainak alkalmazása szituációktól függően.

5.1.1. A játékhoz szükséges feltételek biztosítása (légkör, hely, idő, eszközök, tapasztalatszerzés – élmények)

- **Kreatív, alkotó légkört** elsősorban olyan játék biztosításával érhetünk el, ahol a gyermekek szabadon dönthetnek abban, hogy kivel játszanak, milyen játékot választanak, milyen témát dolgoznak fel, milyen eszközzel jelenítik meg azt, milyen helyet választanak és mennyi ideig tart a játékuk. Feladatunk mindezekhez a feltételeket megteremteni. Az alkotó légkört tovább fokozhatjuk a kellő időben nyújtott segítséggel, megerősítéssel, ötlet-adással.
- A csoportban csak annyi szabályt vezetünk be, ami segíti a rugalmas, oldott légkör fenntartását, az alkotó cselekvést, a sokféle manipulációt, az elképzeltésként valóra váltását.
- A kreatív légkör segíti az ötletek szabad áramlását, a másik gyermek meghallgatását, az alkotó együttműködés kialakulását. A szabad játék folyamán a gyermekek feszélyezettség nélkül tudnak önállóan vagy társaikkal önfeledten játszani.
- Az óvodapedagógus őszinte játéka, játszóképessége (mint kulcs-kompetencia) mély átérésre, átélésre serkenti a gyermeket. Az oldott légkör megteremtéséhez minél gyakrabban humoros kifejezéseket, tréfás szavakat használunk, észrevesszük a környezetben spontán megjelenő helyzetkomikumokat.
- A különböző típusú játékokhoz szükséges helyet a gyermekek szükség szerint önállóan, vagy amíg erre nem képesek, segítségünkkel alakítják ki. A csoportszobában helyet biztosítunk a többféle állandó és variálható, vagy új elkülönített „kuckóknak”.
- Dramatizáláshoz bábozáshoz, átváltozáshoz szükségünk kellékeket szabadon, hozzáférhető módon helyezünk el.
- Az intellektuális érzelmeket kiváltó tapasztalatszerzések során összegyűjtött tárgyakat, termékeket a gyermekek a játéktevékenységük során szabadon felhasználhatják.
- A rajzoláshoz, festéshez, gyurmázáshoz, tárgykészítő népi játékoknak állandó helyet biztosítunk. Az ehhez szükséges kellékek, anyagok, eszközök játékidőben a gyerekek rendelkezésére állnak.

- A gyermekek játéktere lényegesen megnövekedik az udvaron, ezért ösztönözzük őket arra, hogy kint minél több nagymozgásos tevékenységet folytassanak. Az időjárás függvényében segítjük az udvari szerepjátékok kibontakozását (népi játékok, mozgásos játékok, közlekedési játékok, ügyességi és sportjátékok feltételének megteremtésével).
- A játéktevékenység az óvoda nyitásával elkezdődik. A gyermekek ettől kezdve szabadon választott játékkal játszhatnak. A játékhoz szükséges időt a folyamatos napirend, a játékba integrált tanulásmódszerek jól segíti. Ezáltal a gyermekek egybefüggően, a játékok elrakása nélkül több órán keresztül játszhatnak.
- A 3-4 éves gyermekek szinte egész nap játszanak, egyedül, egymás mellett, néha összevevődve, kivéve a tisztálkodás, alvás és étkezés idejét.
- Az 5-6-7-éves gyermekeknek biztosítjuk a több napon keresztül tartó játékot, hogy olyan értékes tulajdonságok, mint az állhatatosság, kitartás képessége kialakulhasson bennük.
- A kreativitást kibontakoztató játékeszközök olyan tárgyai a cselekvésnek, amelyek gazdagítják a gyermekek elképzeléseit. Ezért a játékhoz olyan eszközöket biztosítunk, melyek izgalmasak, praktikusak, fejlesztik az alkotó készséget, színesek, jó minőségűek, egyszerű félkész játékok.
- A kisebb gyermekek játékához sok eszközre van szükség. Elsősorban a gyakorló játékhoz, melyek fejlesztik a gyermekek pszichikus funkcióit, másodsorban a szerepjátékokhoz szükséges kellékek, amelyek ösztönzik a gyermekeket az élmények, tapasztalatok többszöri átélésére, harmadsorban az esztétikai neveléshez (vers, mese, ének, rajzolás) szükséges kellékek.
- A nagyobb gyermekeknek bővítjük az eszközválasztékát, elsősorban a szimbolikus szerepjátékokhoz kapcsolódó kellékekkel, félkész játékokkal, saját készítésű játékokkal, az azonosulást segítő ruhadarabokkal, másodsorban értelem- és képességfejlesztő játékokkal.
- A játékeszközök praktikus (könnyen szállítható, könnyen összerendezhető) tárolására törekszünk.
- A gyermekek a környezetükből szerzett tapasztalatokkal, élményekkel gazdagítják a játék tartalmát. Lehetővé tesszük, hogy a családban, az óvodában, a tágabb természeti-, és társadalmi környezetben szerzett tapasztalatokat a gyermekek újra és újra a játékban is átélhessék.
- A játékhoz és egyéb tevékenységekhez az eszközöket kellő pedagógiai kultúrával kutatjuk fel, melyek az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodnak, és a műveltségterületek és az emberi értékek közvetítését szolgálják.

5.1.2. A gyermekek beszédkészségének fejlesztése a játéksituációkban

- A játék számtalan lehetőséget teremt a kommunikációra, a párbeszéd kialakítására. Játék során személyes szerepvállalásaink modellértékűek a gyermekek számára azok a szókapcsolatok, nonverbális jelzések (mimika, gesztus), hanglejtés, hangsúly, hangerő, hangszín, melyeket használunk, a dramatikus játékok fejlődését, bővülését segítik elő.
- Olyan anyanyelvi játékokat kezdeményezünk, melyek teret adnak az artikuláció, szókincs, kifejezőkészség fejlesztéséhez (pl. hangutánzó játékok, fonéma-hallást fejlesztő játékok, légzési technikát segítő játékok, szinonima kereső játékok stb.).
- A kommunikációs képesség fejlesztésében nagy jelentőséggel bír együttjátásunk, mert a közös játék oldott légköre a gyermekekben feloldja a gátlást, ezáltal élénk, kommunikáló kapcsolatba kerülnek egymással és a felnőttekkel.

- Sok lehetőséget biztosít számukra a játékoknak, tárgyakkal való használata, mert közben „észrevétlen” közölhetik egymással gondolataikat, a tárgyakkal való manipuláció során szerzett tapasztalataikat, játékok során fakadt ötleteiket.
- A jókedvű játékszituációban újabb és újabb szavakkal, kifejezésekkel gazdagodik a gyermekek szókincse, fokozódik beszédkedvük, javul beszédértésük.
- Nagyon fontos, hogy kialakuljon a gyermekekben a megfelelő színvonalú beszédértés, a tiszta hangképzés, mert csak erre alapozható a további beszédfejlesztés.
- Az általunk kezdeményezett anyanyelvi játékok célja az artikuláció, a szókincs, a kifejező-készség fejlesztése. Az óvodáskorban alakítható beszédhallás, figyelem, emlékezet, beszédtempó tartás, megértés sokat segít a gyermekeknek. Játék során minden lehetőséget felhasználunk arra, hogy merjenek, szeressenek és tudjanak beszélni, kérdéseik soha ne maradjanak megválaszolatlanul.

5.1.3. Az óvodapedagógus játékszerítő attitűdje

- A kiscsoportosok esetében - ha szükség van rá – vállalni kell a játékot kezdeményező, modellnyújtó játszótárs szerepét. Ebben a játékhelyzetben is támogató, engedő és elfogadó magatartást tanúsítunk.
- Támogató, serkentő, ösztönző magatartásunkkal, indirekt irányítással segítünk azok játékában, akik kevésbé kreatívak, ötletszegények.
- Akkor avatkozunk be a játékba, ha a gyermekek durvák egymáshoz, vagy ha veszélyeztetik egymás épségét, nyugodt játékát.
- A gyermek teljes személyiségfejlesztésére és autonómiájának kibontakoztatására törekszünk. Nevelőmunkánkban fontos szerepet kapnak az önálló gyermeki feladatok, amelyek lehetővé teszik a kitartás, önismeret, önbizalom, döntéshozatal és felelősségvállalás fejlesztését.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén

A gyermek ismeri:

- a játéktevékenység csoportban elfogadott szabályait;
- a játékok helyét; a játékok megóvására vonatkozó tudnivalókat.

A gyermek képes:

- önállóan, érdeklődésének megfelelő játékot választani;
- önállóan eldönteni, hogy kivel és mivel játszik;
- szerepjátékot, konstrukciós játékokat játszani, bábozni, meséket megeleveníteni, építményeket létrehozni, barkácsolásban részt venni, különböző szabályjátékot a csoportban elfogadott norma szerint játszani;
- elmélyülten, állhatatosan, több napon keresztül egy azon játéktémában részt venni;
- önállóan megteremteni a kitalált játékához szükséges helyet és eszközt;
- kreatív játéktevékenységet folytatni, a játékához félkész eszközöket készíteni az óvodapedagógus segítségével, és azt felhasználni;
- az együttműködés normáit betartva, együtt játszani kisebb csoportokban, a társaival.

A gyermek attitűdjére jellemző, hogy

- kíváncsi mások kreatív játéktevékenységére;
- élvezettel hoz létre bonyolult építményeket, konstrukciókat, és abban tud gyönyörködni;
- játéktevékenységekben együttműködő, segítő, fegyelmes társ;
- interakciója színes, kedves, kulturált és érthető;
- szüleinek gyakran beszél a játékélményeiről;
- igénye a több napon keresztül tartó játéktémában való elmélyülés.

5.2. Játékba integrált tanulás

A gyermekek a tevékenységeik során szerzett benyomások, tapasztalatok, élmények alapján tanulnak, s általuk fejlődnek. A szociális és intellektuális tanulási képességek fejlődését az óvoda felerősíti. Ennek elsődleges terepe a játék és a teljes óvodai élet. Az óvodás gyermek értelmi képessége: érzékelése, észlelése, emlékezete, figyelme, képzelete, képszerű szemléletes gondolkodása a játékon keresztül fejlődik. A gyermekek örömmel és teljesen önként, spontán tanulnak.

A játék a legfőbb személyiségfejlesztő eszköz az óvodás gyermek életében, mert benne minden tanulási tartalom: ismeret, jártasság, készség megjelenik. Eredményeképpen alapozódnak a képességek és alakul a magatartás.

Ehhez társulnak olyan szervezett tanulási lehetőségek, mint az általunk irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, ami a gyermek kérdéseire, válaszokra épülő ismeretszerzését is magában foglalja.

A tanulás formái

- az utánzásos, minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás, szokásalakítás,
- a spontán játékos tapasztalatszerzés,
- a játékos, cselekvéses tanulás,
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés,
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés,
- a gyakorlati problémamegoldás.

Az általunk kezdeményezett tevékenységekben megvalósuló cselekvéses tanulás számtalan probléma és feladatmegoldás lehetőségét adja a gyermekeknek.

Nem kész ismereteket adunk át a gyermekeknek, hanem irányítjuk az ismeretszerzést, felfedeztetjük az egyszerű összefüggéseket. Ebben a folyamatban a gyermekek megfigyelnek, manipulálnak, tényekre rácsodálkoznak, összehasonlítanak és különbözőségeket állapítanak meg, okokat keresnek, tehát úgy járják az ismeretszerzés útját, hogy közben működésbe hozzák megismerő funkciójukat.

A program felfogása szerint a játékba integrált tanulás azt jelenti, hogy az általunk kezdeményezett tevékenységek a játékidőbe ékelődnek, tagolódnak, úgy, hogy nincs közben játékelrakás. A gyermekek a tevékenységek befejezése után igényük szerint visszatérhetnek eredeti játékukhoz vagy újat kezdhetnek.

Az óvodai tanulás célja: a gyermekek ismereteinek, képességeinek, tanuláshoz való viszonyainak pozitív formálása, bővítése, rendezése.

5.2.1. A szervezett tanulás formái

Kötelező	Mozgás; Énekes játékok, gyermektánc (4-5-6-7 éveseknek); Mese.
Kötetlen (3-4 évesek)	Vers; Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka; A külső világ tevékeny megismertetése; Ének - zenei képességfejlesztés; Egyéni fejlesztések.
Közvetve kötelező (5-7 évesek)	Vers, dramatikus és anyanyelvi játékok; Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka; környezeti tevékenység megismertetése; Ének - zenei képességfejlesztés közvetve kötelező; Egyéni fejlesztések;

5.2.2. A szervezett tanulás munkaformái

Együttes, közös tevékenységek	Mozgás, mozgásos percek, mozgásos játékok; Vers, mese, dramatikus játék; Énekes játékok, gyermektánc.
Mikro csoportos	Ének - zenei képességfejlesztés.
Kis létszámú csoportos	A környezeti tevékenység megismertetése; Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka.
Kis létszámú differenciált fejlesztések	Tehetséggondozó műhelyek.
Egyéni fejlesztés	Fejlesztés egyéni igények szerint.

5.2.3. A szervezett, játékos tanulás időkeretei korosztályonként, gyermekenként

Korosztály	Vers, mese, dramatikus játékok	Ének, énekes játékok, gyermekjátékok, zenehallgatás	Rajz, festés, mintázás, kézimunka	Mozgás, mozgásos játékok	Mindennapos mozgás	Zenei képességfejlesztés Zenés mozgásos percek	Környezeti tevékenység megismeretése
3-4 évesek	5-10'	10-15'	10-15'	10-15'	10'	3-4'	10-15'
4-5 évesek	10-15'	heti 1 x 15-20'	heti 1 x 15-20'	heti 1 x 15-20'	heti 4 x 10'	heti 1 x 4-6'	heti 1 x 15-20'
5-6-7 éves	15-20'	heti 1 x 30-35'	heti 1 x 30-35'	heti 1 x 30-35'	heti 4 x 10'	heti 1 x 5-6'	heti 1 x 30-35'

5.2.4. A program megvalósításához szükséges tanulási módszerek

A módszerek megválasztását a gyermekek életkori sajátossága, testi-lelki állapota, érdeklődése, kíváncsisága befolyásolja. Eljárásainkat változatosan, mindenkor az adott szituációnak megfelelően kombináljuk. A játékos, a felfedeztetés, vizsgálódás, kísérletezés, ráébredés lehetősége, a közvetlen tapasztalatszerzéshez kapcsolódó gyűjtögetés, elemzés, rendszerezés gyakorlata jelenik meg a tevékenységekben. Önálló feladatmegoldások, önellenőrzésre, ön-értékelésre való készítés.

A tevékenységben megvalósuló tanulási folyamatban a komplexitást alkalmazzuk és kihasználjuk a tevékenységi területek közötti kapcsolódási lehetőségeket.

Pedagógiai munkánk során elsődlegesnek tekintjük a gyermekek különböző forrásból szerzett tapasztalatainak, ismereteinek változatos módon történő gyakorlati alkalmazását.

A felkészülés során a tevékenység folyamatára, a gyermeki tevékenységek tudatos megtervezésére helyezük a hangsúlyt. Elsődlegesnek tekintjük a pedagógus feltételteremtő, irányító, szervező, támogató szerepét. Tudatosan építünk az ismeretszerzés egymást követő lépéseire (megismerés, tapasztalatszerzés, rögzítés, gyakorlati alkalmazás és értékelés).

A tevékenységek, foglalkozások alkalmával tudatosan figyelünk a gyermekcsoport és az egyes gyermek motiváltságára, mert az érdeklődés felkeltése és folyamatos fenntartása alapvető feltétele a gyermekek aktivitásának, bekapcsolódásának a közös tevékenységekbe.

Figyelembe vesszük a gyermekek aktuális fizikai és érzelmi állapotát, ehhez igazítjuk a tevékenységek, foglalkozások tempóját, módszereit. Szükség esetén rugalmasan változtatunk előzetes terveinken, elképzeléseinken.

Kihasználjuk a különböző megismerési technikákban rejlő lehetőségeket az önálló felfedezés képességének alakítására. Alkalmazzuk az egyéni tapasztalatszerzést és feldolgozást segítő módszereket, a problémamegoldás és gondolkodás fejlesztésének különböző stratégiáit.

A gyermekekben igyekszünk felkelteni és fenntartani az önálló tapasztalatszerzés, megismerés igényét. Ennek érdekében felhasználjuk az IKT eszközök alkalmazásában rejlő lehetőségeket.

Pedagógiai tevékenység során célszerűen alkalmazzuk a páros, kis létszámú és csoportos munkaformákat, amely során a gyermekek nyomon követik, mintának tekinthetik társaik megnyilvánulásait, alkotásait. Az ön-, és társak értékelésének alakulását a személyes pozitív példánkkal és kérdéseinkkel segítjük.

5.2.5. Alapelveink a tanulási folyamatok tervezéséhez és értékeléséhez

- Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése. A gyermekek akkor tudnak önfeledten, boldogan tevékenykedni, ha sok buzdítást, dicséretet, pozitív megerősítést kapnak. Ezért arra törekszünk, hogy mindegyik gyermek, minden nap kapjon valamilyen pozitív megerősítést. Kiemeljük, értékeljük a gyermek konkrét, jó cselekedeteit, tetteit.
- Alkalmazzuk, a jutalmazás sokféle módszerét.
- A büntetést teljes mértékben kerüljük a tanulási folyamatban, mert a gyermekek kíváncsiságát, érdeklődését, motivációját visszaszorítja, lefékezi. A tanulási szokásokat úgy alakítjuk, hogy egy gesztus, tekintet, egy átrendeződés segítsen a nemkívánatos magatartás megszüntetésében.
- Törekszünk arra, hogy minden gyermek reálisan ismerje meg testi, lelki, szellemi értékeit, de azt is tudja, hogy melyek a hiányosságai.
- A tanulási folyamat irányításakor figyelembe vesszük a képességfejlődés eredményeit és saját megfigyelési tapasztalatainkat. Pozitív megerősítéssel, az elért eredmény tudatosításával további erőfeszítésre ösztönözzük a gyermekeket.
- Pedagógiai tevékenységünk során folyamatos visszajelzést adunk a gyermekeknek. A pozitívumokra épülő, differenciált fejlesztő értékelést részesítjük előnyben. A gyermek fejlődését önmagához viszonyítjuk.

5.3. Vers, mese, dramatikus játék

A tevékenység célja:

A gyermekek erkölcsi -, szociális, esztétikai-, és intellektuális érzelmeinek gazdagítása, fejlődésének segítése, pozitív személyiségjegyeinek megalapozása a csodákkal teli meseélmények, mesefeldolgozások segítségével és a versek zeneiségével, rímeinek csengésével.

A mesélés, mondókázás, verselés és a mesefeldolgozásokban megjeleníthető művészetek komplexitása gazdagítsa a gyermeki szabad önkifejezés lehetőségét, a lelki harmóniát, amely-ben a belső képalkotási folyamatuk megerősödik, óvodás szemléletük, világképük formálódik.

Az óvodapedagógus feladatai:

1. A felhasznált irodalmi anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képesség szintjének megfelelő összeállítása.
2. A 3-6-7 éves korban kedvelt hagyományos és új művészeti komplex tartalmi formák, munkaformák és módszerek biztosítása a vers, mese, dramatikus játéktevékenység minőségének fejlesztéséhez.
3. A gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztése az irodalom eszközeivel.

A nyelvi képességek fejlesztésének leghatásosabb eszközei a mesék, a versek, a bábozás és a dramatikus játékok. Ezeken keresztül a gyermekek elsajátítják a helyes ejtést, a tiszta beszédhallást és a nyelvtanilag helyes beszédet.

A népi mondókák segítségével tisztítható a magán- és mássalhangzók helyes ejtése, kialakítható a gyermekek megfelelő artikulációja. A népköltészeti alkotásokból a gyermekek sok új fogalmat ismernek meg.

A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese – képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és a megfelelő viselkedésformákat.

A bábjátékban, dramatikus játékban a gyermekek kibontakoztatják szabad önkifejezésüket. A dramatikus helyzetek lehetőséget adnak a társalgási kedv fokozására, önálló versmondásra.

5.3.1. A felhasznált irodalmi anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő összeállítása

Feladatunk a felhasznált irodalmi anyagok – népi mondókák, klasszikus és kortársalkotások - igényes, pedagógiai, pszichológiai, módszertani tudatossággal való összeállítása és a tradicionális értékek továbbéltetése.

3-4 éves gyermekek:

- A legkisebbek versanyagát népi mondókákból, rigmusokból és a legismertebb költőink ritmikus, zenei hatású, játékos verseiből állítjuk össze.
- Olyan meséket választunk, amelyek cselekménye egyszerű, érthető, ritmikus ismétlődések jellemzik.

4-5 éves gyermekek:

- Ebben a korban a népi mondókák, névcúfolók, halandzsa szövegű kiolvasók alkotják a tervezett mondókázás anyagát. Szerepelnek az irodalmi anyagban vidám, humoros versek, klasszikusok és mai magyar költők népköltészeti ihletésű, ritmusélményt nyújtó versei.
- A mesék kibővülnek a többfázisos szerkezetű állatmesékkal, népmesékkal, dramatikus népszokásokkal, novellisztikus - realiztikus mesékkal, a magyar klasszikusok és a mai magyar írók meséivel.

5-6-7 éves gyermekek:

- Az állatmeséktől kezdve a cselekményesebb népmesékkal, novellisztikus-realisztikus mesékkal, klasszikus tündérmesékkal, tréfás mesékkal és műmesékkal bővítjük a gyerekek mesetárát. A gyermekeknek meseregényeket is olvasunk, hiszen a nagyok szívesen hallgatják, folytatásait napokon keresztül izgatottan várják.
- A gyermekek versanyagát gazdagítjuk a különböző típusú népi mondókákkal, kiolvasókkal, találós kérdésekkel. Olyan közmondásokkal ismertetjük meg őket, amelyeket a környezetük gyakran használ.
- Olvasunk lírai műveket is, mert a gyermekek már megérik a költői képek érzelmet kifejező erejét.
- A kiválasztásnál fő szempont, hogy a kiválasztott versek, mesék erősítsék a gyermekekben a szülőföld és környezet megszerettetését, a néphagyományőrzést, az évszakok szépségét, a nemzetiségi, etnikai önazonosság megőrzését.

5.3.2. A 3-6-7 éves korban megjelenő jellegzetes tartalmak biztosítása

- A kommunikációs képesség-fejlesztés legfontosabb eszközének tekintjük a mesélést, mert az a gyermek, akinek rendszeresen mesélnek, az másfél évvel előzi meg nyelvi fejlettség szempontjából a mesét alig hallgató kortársait.
- A gyermekeknek van kedvenc meséjük, sokszor szeretik hallgatni ugyanazt a mesét. Minden ismétlés megerősítő hatású.
- A mese megkezdése előtt mindig megteremtjük a közvetlen, meleg légkört, a kellő hangulatot.
- Minden csoportnak egyéni „ceremóniája” adja meg a mesélés sajátos keretét.
- A mesék hatására nő a gyermekek bábozási kedve is. Bábozás alatt a gátlásos, visszahúzódó gyermekek is képesek a bábbal azonosulni, megfedkezve gátlásaikról, felszabadultabbak lesznek.
- A mindennapi mesélés hozzásegíti a gyermekeket ahhoz, hogy összefüggéseket találjanak a mindennapokkal, s nagymértékben hozzájárul önismeretük fejlődéséhez.

3-4 éves gyermekek:

- Első óvodai élményüket a mondókák, ölbeli játékok jelentik. A népi mondókákhoz kapcsolódó mozdulatok, játékok nagy élvezetet jelentenek a gyermekeknek. Az év során 10-12 mondókát ismertetünk meg a gyerekekkel.
- A verselés korai megkedveltetése miatt sok lehetőséget teremtünk a vidám rigmusok mondogatására, többször ismételjük az állathívogatókat, altatókat, kiolvasókat.
- Az egyszerű állatmeséken keresztül fokozatosan szoktatjuk rá a gyermekeket a mese figyelmes végighallgatására. 8-10 új mesével ismertetjük meg a gyerekeket.
- A mese többszöri meghallgatása után azt dramatikusan is feldolgozzuk, először a felnőttek, a nagyobb gyermekek, majd a kicsik fokozatos bevonásával próbáljuk megjeleníteni az egyszerű meséket.
- Rövid, improvizált jelenetek bemutatásával a gyermekek megismerik a bábokat, a bábozást. Bemutatunk párbeszéd formájában előadott rövid, ötletes jeleneteket.
- A könyvek megszerettetése érdekében a gyermekek leporellókat, színes képeskönyveket lapozgatnak.
- A vers, mese, dramatikus játékok illusztrálásához csak olyan kellékeket használunk, amelyek elősegítik a képzeleti képek előhívását, s a meséhez való erős kötődés kialakulását.

4-5 éves gyermekek:

- Az eddig kialakult vers és meseszeretetük megmutatkozik abban is, hogy igénylik, izgatottan várják a mesélésünket. 10-12 új mesét ismertetünk meg a gyerekekkel.
- Játékokban egyre többször jelenik meg a spontán mesélés, bábozás, az ismert mondókák, halandzsa szövegű kiolvasók ismételtetése.
- Az új versek a gyermekek élményeihez, hangulatához, tapasztalataihoz kapcsolódnak. 4-5 mondókát, 5-6 rövid verset ismertetünk meg velük.
- A gyermekek szeretnek bábjátékot rögtönözni, meséket, verseket kitalálni, elkezdett mesét a saját fantáziájuk szerint befejezni, ehhez minél több lehetőséget teremtünk, segítünk az ismert mesék megjelenítésében.
- Segítjük a gyermekeket abban, hogy saját verseket és meséket találjanak ki, ösztönözzük őket, hogy mozgással és/vagy ábrázolással jelenítsék meg, mert ez lehet az önkifejezésük egyik lehetséges módja.

5-6-7 éves gyermekek:

- Minden alkalmat kihasználunk a kiolvasók, ritmusok ismételtetésére. A mondóka repertoárt kiolvasókkal bővítjük.
- Sok humoros találós kérdést, rímjátékot ismertetünk meg, a gyerekek megpróbálkoznak az önálló rímjáték alkotásával is
- Folyamatosan felidézzük az előző években megismert verseket. Az új versek kiválasztásának szempontjai között a gyermekek élményei az elsődlegesek.
- 10-12 új verset ismertetünk meg az év folyamán.
- A feltételek biztosításával lehetővé tesszük, hogy önállóan tudják az ismert meséket dramatizálni, bábozni.
- A délutáni pihenés előtti mesélés repertoárja a folytatásos mesékkal bővül.

- Kipróbálják a mesék önálló befejezését, új mesék közös kitalálását. A kitalált verseket, meséket ábrázolással is megjelenítik.
- Az év során 12-14 új mesét ismertetünk meg.

5.3.3. Módszertani ajánlás: a mese feldolgozásának lehetséges módjai

- Az óvodapedagógus mesélése eszköz nélkül.
- Az óvodapedagógus magára ölt a mese szereplőjére utaló ruhadarabot, vagy szimbólumot.
- Az óvodapedagógus előadása 1-2 bábbal (pozitív – negatív hős megjelenítése).
- A mese megelevenítése paraván mögött bábozással.
- A gyermekek a mese párbeszédese részeibe bekapcsolódnak, együtt mondjuk interaktív módon és mozgással is próbáljuk kifejezni a mondanivalót.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén

A gyermek ismeri:

- a három (vagy négy) nevelési évben hallott mondókákat, verseket, meséket;
- mesélés, bábozás, dramatikus játékok szokásait, szabályait;
- a mikro csoportos és egyéni verstanulás kialakított szokásait, szabályait;
- a vershez, meséhez kapcsolódó hívóképeket.

A gyermek képes:

- a hívóképek alapján önállóan felidézni az egyszerűbb verseket;
- figyelmesen mesét hallgatni;
- meséket, történeteket kitalálni, s azt mozgással kifejezni;
- aktívan, cselekvően részt venni a mesefeldolgozásban;
- a „mi mesénk” megkezdett gondolatmenetét folytatni;
- az átváltozás eszközeit, díszleteit, a félkész játékeszközöket használni;
- elfogadni önmagát, társait különböző szerepekben;
- mesék jeleneteit rajzban kifejezni;
- egyszerű bábokat készíteni.

A gyermek attitűdjére jellemző, hogy

- örömmel ismételgeti a verseket, rigmusokat;
- várja, igényli a meshallgatást;
- örömmel mesél, bábozik, dramatizál az óvoda kisebb gyermekeinek;
- ötletei vannak a mesefeldolgozáshoz, amely láthatóan boldoggá teszi őt;
- a kitalált mesék „AH” örömmel töltik el.

5.4. Ének, énekes játék, gyermektánc, zenehallgatás

A tevékenység célja:

A zenei anyanyelv megismertetése, megszerettetése ölbéli játékokon, közös éneklésen, és a közös énekes gyermekjátékokon – táncon keresztül. Az érzelemgazdag tevékenységen keresztül a gyermekek zenei képességfejlesztésének megvalósítása, mely utat nyit a zenéhez való mélyebb, pozitív viszonyulás kialakulásához. A gyermekek jussanak minél több olyan zenei élményhez, ami a nemzeti, nemzetiségi, etnikai hovatartozás figyelembevételével is formálja a gyermekek zenei ízlését, megalapozhatja zenei anyanyelvüket.

Az óvodapedagógus feladatai:

1. A felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő válogatása.
2. A 3-6-7 éves korban megtervezhető zenei képességek fejlesztése kreatív, játékos módszerekkel.
3. A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása.
4. A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése mondókákkal, gyermekdalokkal és zenei képességfejlesztő játékokkal.

5.4.1. A felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő kiválasztása

Az óvodai zenei nevelés során a gyermekek mondókákat, énekes játékokat, igényesen komponált kortárs gyermekdalokat ismernek meg, amelyek fontos eszközei a zenei képességeik és zenei aktivitásuk alakításában. A mondókák, énekes játékok zenei anyanyelvünk művészi értékei.

3-4 éves gyermekek:

- Megismertetjük őket olyan ölbéli játékokkal, amelyeket velünk közösen játszhatnak. Ezek arc-, kéz-, ujj- és lovagoltató játékok. A szeretetkapcsolat, a biztonságérzet kialakításának egy láncszeme a tapintásos kontaktussal összekapcsolt zenei élmény.
- A kicsikkel egyszerű, 4-5 hangból álló olyan énekes játékokat ismertetünk meg, amelyek álló helyzetben, játékos mozdulatokkal eljátszhatók. A gyermekekkel egy-két komponált gyermekdalt tanítunk meg az ünnepek köszöntésére.

4-5 éves gyermekek:

- Olyan helyzeteket teremtünk, hogy minél gyakrabban játszhassanak ölbéli játékokat, mondogassanak mondókákat.
- Megismertetjük velük a csigavonalat, hullámvonalat, szerepcserére épülő játékokat. A székelyhelyen nyolcad, negyed ritmusképeken túl megjelenik a szinkópa is. Az alkalmi dalokat úgy választjuk ki, hogy azokhoz utánzó mozdulatokat lehessen kitalálni.

5-6-7 éves gyermekek:

- Kiolvasókkal ismertetjük meg a gyerekeket, amit különböző élethelyzetben is alkalmazhatnak.
- A zenehallgatáshoz olyan műveket válogatunk, amelyek felkeltik a gyermekek érdeklődését a nemes zene iránt. Élethelyzethez kapcsolva tervezzük meg a zenei élményközvetítést. A népdalok mellett megjelenik zenei anyagunkban a rokon és más népek dalai, valamint a magyar komponált műzene, altatódalok és a klasszikus műzene is.

5.4.2. A 3-6-7 éves korban megtervezhető hagyományos zenei tartalmak biztosítása

3-4 éves gyermekek:

- Megismernek 3-4 mondókát, 3-4 ölbeli játékot és 6-8 énekes játékot. A rövid mondókák, dalok 2/4-es üteműek, amelyekben negyed és páros nyolcad ritmusok találhatók. A székhelyen a tanult mondókáknak, gyermekjátékoknak hívóképeket találunk ki, melyeket a zenefalon helyezünk el.
- Ezeken a játékokon keresztül ismerik meg közvetve a zenei alapfogalmakat. Megpróbálnak halkabban, hangosabban beszélni, mondókát mondani és énekelni. Megfigyeltetjük a csendet, a környezet hangjait, egymás hangját és a dallamjátszó hangszereket.
- Érzékelik, és változatos mozdulatokkal kifejezik az egyenletes lüktetést.
- Énekelve csalogatjuk őket a közös játékba, tevékenységbe.
- Felkeltjük a gyermekek érdeklődését a zenehallgatás iránt, hogy a gyermekekben fokozatosan kialakulhasson az zenehallgatás. Minél több zenei élményt közvetítünk, elsősorban énekes előadásmódunkkal. A mindennapok során a különböző tevékenységekhez gyakran kapcsolunk zenei élmény-kiegészítést.
- A székhelyen a zene iránt érdeklődő szülőket bevonjuk a közös éneklésbe, az évszaki ovi-koncertekbe.

4-5 éves gyermekek:

- Megismernek 6-8 motívumból álló énekes játékokat, műdalokat. A 4-5 új mondóka és a 8-10 új ének, énekes játék megismerése mellett ismételtetik a 3-4 éves korokban tanult mondókákat, gyermekdalokat is. A székhelyen a tanult mondókáknak, gyermekjátékoknak hívóképeket találunk ki, melyeket a zenefalon helyezünk el.
- Az énekes játékok közül szerepcserés párvalasztó, sorgyarapító játékokat választunk.
- Egyénileg vagy kisebb csoportokban énekelnek halkabban és hangosabban, magasabban és mélyebben. Megmutatják lassított éneklés közben az ének dallamvonalát.
- Kezdeményezésünkre szívesen játszanak kérdés-felelet játékot változatos szövegekkel és ritmusmotívumokkal.
- Megérzik, és változatos mozgásformákkal kifejezik az egyenletes lüktetést, a motívumok hangsúlyát, a mondókák és dalok ritmusát.
- Többféle ritmushangszert ismernek meg, ezek közül néhányat együtt gyűjtünk, vagy készítünk el. A mondókákat, dalokat ritmuszenekar kíséretében is gyakoroljuk.
- A zenei élmény mindennapos lehetőséggé válik, mert többféle tevékenységhez is kapcsolódik.

- A Székhelyen zene iránt érdeklődő szülőket bevonjuk a közös éneklésbe, az évszaki ovi-koncertekbe.

5-6-7 éves gyermekek:

- Megismernek 4-7 új mondókát, 10-12 új énekes játékot és 3-4 alkalomhoz illő műdalt. A székhelyen a tanult mondókáknak, gyermekjátékoknak hívóképeket készítünk, melyeket a zenefalon helyezünk el. Ezek emlékeztetnek a tanult dalokra és lehetőséget adnak a felidézésre, ismétlésre, az élmények felelevenítésére. A dalok hangkészletére általában a félhang nélküli ötfokúság a jellemző. Olyan dalokból is válogatunk, amelyben szünet, szinkópa, triola ritmusjelek is megtalálhatók.
- A legidősebb óvodásaink szabálytartó képessége megengedi, hogy bonyolultabb párcsere, kapus, hidas, sorgyarapító-fogyó játékokat válogassunk, ami ennek a korosztálynak egyben a néptánca is.
- A gyermekekkel együtt variáljuk az énekes játékok mozgásanyagát olyan egyszerű táncos lépésekkel, amit a felnőtti minta utánzásával követni tudnak.
- A gyermekek tiszta éneklését minél gyakoribb egyéni énekléssel segítjük elő. A hallásfejlesztést segítő fogalompárokat, pl. a halkabb-hangosabb éneklést összekapcsoljuk a tempóváltoztatással, dallambújtatással, hangszínfelismeréssel.
- Ritmusfejlesztésünk eredménye, hogy a gyermekek meg tudják különböztetni az egyenletes löktetést és a dalok ritmusát.
- Gyakran játszunk zenei formaérzék-fejlesztő játékokat annak érdekében, hogy különböző mozgással megérezhessék a motívumok hosszát. Fejlesztjük a gyermekek alkotóképességét, lehetőséget teremtünk arra, hogy egy-egy zenei képességfejlesztő játékot többféleképpen lehessen megoldani.
- A Székhelyen a zene iránt érdeklődő szülőket bevonjuk a közös éneklésbe, az évszaki ovi-koncertekbe.

5.4.3. A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása

A székhelyen a zenei nevelésnek állandó tere van a csoportszobákban. Olyan zenei teret alakítunk ki, ahol hat gyermek kényelmesen elfér. Itt helyezzük el a gyermekek által használható hangszereket, az énekes játékokhoz szükséges kellékeket, és a tanult énekes játékok és mondókák szimbólumait hívóképek formájában. Ezek segítségével egész évben fel tudják idézni a mondókákat, énekes játékokat, énekeket.

A reggeli órákban a gyermekeket várva ölbeli, ill. gyermek-felnőtt játékokat kezdeményezünk.

A zenei nevelés szervezeti formája kötetlen és kötött jellegű. Az ének-zenei képességfejlesztő játékokat a 3-4 éves korosztálynak kötetlen, az 5-6-7 éves korosztálynak kötött jelleggel. A tagóvodában mikro csoportos vagy frontális munkacsoport formában, a székhelyen maximum 6 fős mikro csoportos munkaformában szervezzük, mivel így a gyermekek egyéni képességeit figyelembe véve eredményesebben tudunk fejleszteni, egyénileg segítséget nyújtani, az egyes gyermekre figyelni.

Az 5-10 percig tartó mikrocsoportos zenei képességfejlesztő játékok kezdeményezését a folyamatos tízórai vége felé – amikor a gyermekek nagy része már evett – kezdjük meg. A székhelyen a csoportban kialakított ceremóniával, szignállal hívogatjuk, csalogatjuk a gyermekeket.

A kötött jellegű szervezett énekes játékot, a csoportszobában a délelőtti levegőzés előtt, vagy jó idő esetén, az udvaron, a tagóvodában a tornateremben is tartjuk.

A nagyobb óvodások mozgásfejllettsége és szabálytartó képessége megengedi, hogy a jeles napokra táncos lépésekből egyszerű gyermektáncot állítsunk össze, így idézzük fel a múlt szokásait.

A zenehallgatást a különböző tevékenységekhez kapcsoljuk. A gyermekek bármilyen élménye tevékenysége közben hallhatnak odaillő éneket, komolyzenei, népzenei felvételt.

A színhelyen a lehetőségeinkhez mérten szervezünk az évszakokhoz kapcsolódva hangverseket, amelyekhez zeneiskolások, szülők közreműködését kérjük. Az óvodapedagógusok is gyakran énekelnek közösen az ünnepek hangulatának fokozása céljából.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén

A gyermek ismeri:

- a három (vagy négy) nevelési évben hallott mondókákat, énekeket, énekes játékokat;
- az egyenletes lüktetés, dalritmus, motívumhangsúly érzékeltetésének csoportban alkalmazott formáit;
- a hallásfejlesztés és a ritmusfejlesztés eszközeinek használatát;
- a zenei tevékenységek elfogadott szokás- és szabályrendszerét.

A gyermek képes:

- az énekes játékot lendületesen, harmonikus mozdulatokkal játszani;
- gátlások nélkül, egyedül énekelni;
- zenét elmélyülten hallgatni;
- zenei fogalompárokot megkülönböztetni;
- ritmust, mozgást, dallamot rögtönözni;
- az egyenletes lüktetést, a dalok ritmusát és a motívum hangsúlyát összekapcsolni;
- egyenletesen járni, alkalmazkodni társaihoz;
- finom, kifejező mozdulatokra;
- bármelyik társát elfogadni, választani a különböző szerepekben;
- a hívóképek alapján felidézni a mondókákat, az énekes játékokat és a műdalokat.

A gyermek attitűdjére jellemző, hogy

- élvezettel játszik énekes játékokat, melyben képes cinkosságot vállalni;
- szívesen énekel egyedül és kisebb csoportokban társaival;
- élvezettel hallgat értékes, neki való klasszikus zenét;
- örömet leli a ritmusok, dallamok, játékok rögtönzésében;
- gátlások nélkül dudorászik, énekel a csoportban;
- szereti és élvezi a mikro csoportos zenei képességfejlesztő játékokat;
- „AH” élménye megmutatkozik az ovikoncerteken.

5.5. Rajz, festés, mintázás, kézimunka

A tevékenység célja:

A gyermekek élményeinek, tapasztalatainak és fantáziavilágának képi, szabad, kreatív önkifejezése. A gyermekek tér, forma, szín képzetének gazdagítása, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítása, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal való ismerkedés.

Az óvodapedagógus feladatai:

1. A gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése.
2. A 3-6-7 éves korban tervezhető alkotó - alakító tevékenységek tartalmának, minőségének folyamatos, differenciált fejlesztése.
3. A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása.
4. A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a tevékenység során.

Az ábrázoló tevékenység, az alkalmankénti közös munka gazdag beszédlehetőséget teremt a gyermekek számára. Egy-egy tevékenység végzése közben bátran kérdeznek, elmondják élményeiket, beszélgetnek.

5.5.1. A gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése

- Az elmélyült, alkotó tevékenységhez megfelelően védett hely és praktikus, méretben és minőségben megfelelő eszközök állnak a gyerekek rendelkezésére. A munkasztalt úgy helyezzük el, hogy védve legyen a mozgó gyerekektől és 5-6 gyermek egyszerre kényelmesen elférjen. Az eszközök beszerzésében (ollók, ecsetek, ragasztók, festékek) figyelembe vesszük a gyermekek életkori és egyéni sajátosságait (bal kezes olló biztosítása). Az alkotó tevékenység eszközeihez a mindennapi szabad játék közben mindig könnyen hozzáférhetnek, kérés nélkül is használhatják azokat.
- Olyan inspiratív légkört teremtünk, hogy az a gyermekek alkotókedvét erősítse, szívesen kapcsolódjanak be az alkotómunkába, melyhez mindig elegendő időt biztosítunk.
- Az irányított rajzos tevékenységekhez biztosítjuk az élmény és tapasztalatszerzést, ezen belül a pontos, részletes megfigyelés lehetőségét.
- A gyermekeket megismertetjük a különböző anyagokkal, a rajzolás, mintázás és kézi munka technikai elemeivel. Az eszközök biztonságos kezelését, használatát, egyénileg tanítjuk meg a gyermekeknek. Festéskor ruhájuk védelmére „festőköpenyt” (nagy méretű pólótrikó) használnak.
- A művészeti, alkotó térben minigalériát alakítunk ki, ahol a gyermekek alkotásaikat kihelyezik a rajzos, alkotó tevékenység után. Olyan légkört biztosítunk, hogy a gyermekek szívesen beszéljenek alkotásaikról, kifejezzék örömeiket a saját és társaik által létrehozott termékeikről.

5.5.2. A 3-6-7 éves korban tervezhető alkotó, alakító tevékenységek tartalmának, minőségének differenciált fejlesztése

3-4 éves gyermekek

- Az óvodába kerülő gyermekeket játszva ismertetjük meg a különféle anyagokkal, eszközökkel és a technikai kivitelezési lehetőségekkel, figyelve az esztétikum iránti érzékenység és értékelő képesség kialakítására.
- A tevékenységeket a képalakítás, a plasztikai munkák és az építés köré csoportosítjuk. Tervezéskor vagy a képalakító tevékenység technikáját, eszközét tervezzük meg, vagy a témát tervezzük meg. A gyermek az elkészült firkák után fogalmazza meg, hogy mit alkotott. Lehetőséget biztosítunk az élményeiknek, érdeklődésüknek megfelelő szabad témaválasztásra.
- A gyermekek tetszés szerint részt vesznek a plasztikai alakításban. Megismerkednek az anyagok alakíthatóságával.
- Az építés során a különböző tárgyak formáival, alakzataival ismerkednek. Olyan légkört teremtünk, hogy szívesen beszéljenek alkotásukról, s örüljenek a létrehozott produktumnak. Ezért a rajzos munkaterületen képtároló lehetőséget alakítunk ki, hogy sokáig tudjanak gyönyörködni alkotásaikban.
- A gyermekek az óvodában évszakonként megrendezett ovi-galériával ismerkednek meg. Kiscsoportokban többször lehetőséget biztosítunk arra, hogy megnézzék, megcsodálják a kiállított alkotásokat. Invitáljuk a szülőket, nagyszülőket is a látvány megtekintésére.

4-5 éves gyerekek

- Az alkotó-alakító tevékenységet gazdagítjuk, bővítjük. A gyermekeknél megjelenő szándékos képalakító tevékenységet segítjük élményeikhez kapcsolható témajavaslatokkal, s ezekhez legkifejezőbb, legmutatósbab technika kapcsolásával. Megjelenik a gyermekek rajzában az emberábrázolás, a környezet, a tárgyak, a cselekvések saját elképzelés alapján történő megjelenítése.
- A gyermekek gyönyörködnek a gazdag formákban, a színkeveréssel alkotott színárnyalatokban. Lehetőséget teremtünk arra, hogy változatos anyagokból képeket komponáljanak.
- Alkalmanként a játékhoz egyszerű kellékeket, kiegészítőket készítünk.
- Ünnepekre és jeles alkalmakra ajándékot készítenek szeretteiknek.
- Az építés során nagy hangsúlyt fektetünk a téri kiterjedések megtapasztalására, variálására, az építés részletezésére.
- A gyermeket aktivizáljuk az eszközök előkészítésére, tisztán tartására, elrakására.
- A gyermekek az óvodában évszakonként megrendezett ovi-galériával ismerkednek meg. Kiscsoportokban többször lehetőséget biztosítunk arra, hogy megnézzék, megcsodálják a kiállított alkotásokat. Invitáljuk a szülőket, nagyszülőket is a látvány megtekintésére.

5-6-7 éves gyermekek

- Alkotó-együttműködési készségüket figyelembe véve segítjük a képi, a plasztikai és a környezetalakításból eredő aktív tárgykészítő tevékenységüket.
- A képalakító alkotás során minél többször alkotnak közös kompozíciót. Gazdagítjuk a technikai megoldásokat és az eszköz lehetőségeket.

- A képalakító tevékenység során segítjük a gyermekeket abban, hogy egyszerű alakzatokból, formákból, kép-elemekből kiegészítéssel, hozzárajzolással, összeillesztéssel felfedezzék és átéljék a valamiből valamit alkotás örömét, mely fejleszti kreativitásukat, fantáziájukat.
- A saját élményeken alapuló cselekményes témákban megjelennek a mesék, versek, énekes játékok, ünnepek eseményábrázolásai is. Lehetővé tesszük, hogy a képalakításhoz minél eredetibb megoldásokat, formákat, színeket használjanak.
- Segítjük a gyermekeket a játékok, bábok, játékkellékek készítésében. Szülők segítségével gyűjtjük az alkotó-alakító munkához szükséges anyagokat. A gyermekeket ösztönözzük arra, hogy legyenek megtervezői a környezetalakító, díszítő munkának. Bevonjuk a szülőket is az óvoda szépítésébe.
- Segítjük a gyermekeket abban, hogy az építés során nagyobb méretű elemekből, térben állítsanak össze pl.: búvóhelyeket, drámajátékhoz szükséges egyszerű díszleteket stb. A térbeli tapasztalat segíti az eredeti megoldások kivitelezését is.
- Az eszközök előkészítésében, elrakásában a fokozatosság betartásával önállóan vesznek részt.
- A gyermekek az óvodában évszakonként megrendezett ovi-galériával ismerkednek meg. Kis csoportokban többször lehetőséget biztosítunk arra, hogy megnézzék, megcsodálják a kiállított alkotásokat. Legyenek büszkék óvodánk galériájára, invitáljuk a szülőket, nagy-szülőket is a látvány megtekintésére.

5.5.3. A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása

- Az alkotó-alakító tevékenység a mindennapi játékban egyénileg, párban, kis csoportokban megjelenő szabad játékfajta.
- Egy héten egyszer tervezett, és tudatosan irányított kis létszámú, kötetlen formájú tevékenységet szervezünk. Élményelőkészítő munkánk, valamint az általunk előkészített eszközök motiválják a gyermekeket az alkotó-alakító tevékenységre.
- Az egyéni segítségnyújtás érdekében egyszerre csak 5-6 gyermek vesz részt a tevékenységben. Megteremtjük annak a lehetőségét, hogy minden gyermek ilyen formában megalkotassa az ajánlott eszközfeltételekkel képi-plasztikai, kézimunka, tárgykészítő elképzelését.
- Törekszünk a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására, vizuális tehetségműhelyben a tehetség gondozás megvalósítására.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén

A gyermek ismeri:

- a rajzolás, festés, mintázás, kézimunka eszközeit, technikáit;
- a tevékenység csoportban elfogadott szokás-, és szabályrendszerét;
- a tevékenység eszközeinek rendeltetésszerű használatát és gondozását.

A gyermek képes:

- egyéni módon megjeleníteni élményeit, tapasztalatait, elképzeléseit;
- részletező, formagazdag, színeket egyéni módon alkalmazó képalkotásra;
- egyéni, részletező plasztikai alkotás létrehozására;
- közös téralakításra, építésre;

- beszélgetni saját és társai és az ovigaléria alkotásairól, és alkotásait elhelyezni a mini galériában;
- önállóan és csoportosan játékokat, ajándékokat, kellékeket készíteni;
- emberábrázolásra, a mozgást rajzaiban érzékeltetni, térben jelenségszerűen ábrázolni;
- gondozni és vigyázni az alkotáshoz szükséges eszközeire;
- a különböző technikák alkalmazására és ötvözésére.

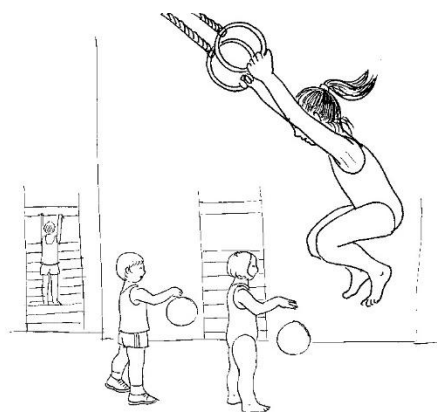
A gyermek attitűdjére jellemző, hogy

- alkotásaihoz ragaszkodik, örül az egyénileg és a közösen elkészített kompozícióiknak;
- szívesen alkot, szívesen működik együtt téralakításban, építésben;
- rácsodálkozik a környezetében felfedezett tárgyakra, ruhákra, épületekre, szép alkotásokra;
- örömmel beszélget alkotásairól, szívesen megfogalmazza értékítéletét;
- szívesen dolgozik a különböző, érdekes technikákkal;
- gyönyörködni tud saját és mások alkotásában.

5.6. A mozgás, mozgásos játékok

A tevékenység célja:

A gyermekek természetes, harmonikus mozgásának, testi képességeinek, pszicho-motoros készségek és képességek fejlesztése játékos formában. Cél továbbá a gyermekek tájékozódásának, alkalmazkodó képességének, valamint a személyiség akarati tényezőinek fejlesztése úgy, hogy megmaradjon a gyermekek mozgás iránti érdeklődése, szabad mozgáskedve, és élménnyé váljon számukra a mozgásos tevékenység.

Az óvodapedagógus feladata:

1. A 3-6-7 éves korban tervezhető mozgások, mozgásfejlesztő játékok biztosítása a gyermekek harmonikus, összerendezett, ritmikus mozgásának kialakítása érdekében.
2. A gyermekek egyéni szükségleteit, képességeit figyelembe véve különböző szervezeti formák megteremtése mozgásszükségletük differenciált kielégítése érdekében.
3. Az irányított, mozgásos tevékenység gazdagítása a művészetek eszközeivel.
4. A gyermekek anyanyelvi képességének fejlesztése a tevékenység keretében.

5.6.1. A 3-6-7 éves korban tervezhető mozgások, mozgásos játékok biztosítása a gyermekek harmonikus, összerendezett, ritmikus mozgásának ki-alakítása érdekében

- Feladatunk, hogy megőrizzük, ha szükséges, felkeltsük a gyermekek mozgáskedvet és tudatosan építsünk rá. Lényeges a megfelelő motiváció, a mozgásra inspiráló biztonságos környezet kialakítása, a mozgásos tevékenységek pozitív megerősítése, a társakra figyelő szükséges és elégséges szabályok megtanítása.
- A gyermekek napirendjét úgy alakítjuk ki, hogy egész nap biztosítjuk számukra a megfelelő helyet és eszközöket a mozgásos tevékenységre a csoportszobában és az udvaron egyaránt. Csapadékos, hideg időjárás esetén a csoportszobában sokféle mozgásra készítő eszközt biztosítunk. Az udvaron tér és mozgásfejlesztő eszközök, rollerek, kerékpárok állnak rendelkezésre. Rendszeresen kivisszük a testnevelés foglalkozáson használt eszközöket is. Az eszközök és tevékenységek kiválasztását a gyermekek életkorához, fejlettségi szintjéhez és a csoport összetételéhez igazítjuk.

3-4 éves gyermekek

- Az irányított mozgásos játékok során a gyermekek természetes hely-, helyzetváltató nagymozgásának fejlesztésére helyezük a hangsúlyt. Biztosítjuk a csúszáshoz, bújáshoz szükséges eszközöket a csoportszobában és az udvaron egyaránt, a sporteszközök mellett a csoportszoba bútorai is felhasználhatóak erre a célra.
- Megismerkednek futásgyakorlatokkal, ugrásgyakorlatokkal, dobás-, labdagyakorlatokkal, támaszgyakorlatokkal és a talajtorna elemeivel.
- A gyermekekkel minél több egyensúlyozó játékot is játszunk.
- Többféle kéziszert használunk a különböző típusú mozgásos játékokhoz.

4-5 éves gyermekek

- A nagymozgások fejlesztése mellett a szem-kéz, szem-láb koordináció differenciálására, az egyensúlyfejlesztésre fektetünk nagy hangsúlyt.
- Megjelennek a futásgyakorlatok, ugrásgyakorlatok, dobás-, labdagyakorlatok, támaszgyakorlatok és a talajtorna elemei.
- A gyermekekkel minél több egyensúlyozó játékot is játszunk.

5-6-7-éves gyermekek

- Az észlelés, az alaklátás, forma állandóság mozgás közbeni fejlesztésére, a finommotorika alakítására, a szabályjáték gyakorlati alkalmazására és a kondicionális képességek (erő, állóképesség) fejlesztésére helyezzük a hangsúlyt.
- A gimnasztikai gyakorlatok a minél kisebb testrészekkel végzett mozgásokra irányulnak. Különböző kéziszerkeket használunk.
- Megjelennek a futásgyakorlatok, ugrásgyakorlatok, dobás-, labdagyakorlatok, támaszgyakorlatok és a talajtorna elemei.
- Speciális, prevencióss jellegű járások és gimnasztikai gyakorlatok.

5.6.2. A gyermekek egyéni szükségleteit és képességeit figyelembe vevő különböző szervezeti formák megteremtése a gyermekek mozgásszükségletének és mozgásfejlesztésének biztosításáért

Az időjárástól függően csoportban, tagóvodában a tornateremben, illetve a szabadban napi rendszerességgel szervezünk mozgásos tevékenységeket. A szervezett mozgásos tevékenység ideje igazodik a napi tervezett tevékenységekhez.

- Heti egy alkalommal, életkoronként különböző időkerettel irányított mozgásos tevékenységet szervezünk. A 4-5 éves és 6-7 éves gyermekeknek – a két intézmény megállapodásának megfelelően – az Ezredéves Képességfejlesztő Általános Iskola tornatermében kerül erre sor a Székhely óvodásainak.
- A zenére végzett gimnasztikai gyakorlatokból felépített, utánezésen alapuló zenés mozgást szervezünk.
- A komplex testmozgásokat beépítjük a szabad játékba és egyéb tevékenységekbe is.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén

A gyermek ismeri:

- az irányokat;
- a természetes hely-, helyzetváltoztató mozgásokat alkalmazó játékokat;
- a mozgástevékenység szokás-, és szabályrendszerét;
- a mozgáshoz használt eszközök helyes fogásait.

A gyermek képes:

- térben tájékozódni, irányokat betartani;
- harmonikusan, összerendezett ütemtartással járni;
- a zenés gimnasztikai gyakorlatokat esztétikusan, jó testtartással végezni;

- kocogni, futni, jól koordinált futómozgással;
- csúszni, kúszni, mászni a különböző szereken is;
- helyben labdát vezetni, kislabdát távolra és célba eldobni;
- az ugrásokat talajéréskor fékezni;
- kitartó, pontos feladatvégzésre;
- mozgáseszközök előkészítésére, elrakására.

A gyermek attitűdjére jellemző, hogy

- szeretnek mozogni, kitartó a mozgásos játékokban;
- élvezi és tetszik neki a zenés gimnasztika szépsége;
- élvezi a futást, kocogást;
- figyelmesen együttműködik társaival a mozgásos tevékenységben.

5.7. A külső világ tevékeny megismerése

A tevékenység célja:

A gyermekek közvetlen majd tágabb környezetének felfedezése során pozitív érzelmi viszonyának alakítása a természeti, emberi és tárgyi értékek iránt. Ezáltal ismerje meg szülőföldjét, és annak helyi hagyományait, szokásait, a családi kultúra értékeit, hogy annak szeretetére, védelmére folyamatosan befogadóvá váljon. A környezet felfedezése, kutatógatása, vizsgálódása közben a gyermekek mennyiségi, -alaki, nagyságbeli, tér-, és síkbeli ismeretének gazdagítása, tapasztalatainak rendezése, melyet más körülmények között is fokozatosan alkalmazni fog.

Az óvodapedagógus feladatai:

1. A 3-6-7 éves korú gyermekeknek érthető, valós, helyi környezeti témakörök összeállítása, természetes helyzetben történő élmény-, és tapasztalatszerzés biztosítása – a szülőföld, a helyi hagyományok, néphagyományok, a közösséghez való tartozás élménye, a nemzeti, családi és tárgyi kultúra - felfedeztetése és megszerettetése érdekében, amely a gyermekek számára sokféle matematikai összefüggésben megvizsgálható, felfedezhető és feldolgozhatóvá válik. Környezettudatos magatartásformálás megalapozása az óvodai nevelés keretein belül.
2. A gyermekek értelmi képességeinek, kommunikációs készségeinek, önálló véleményalkotásának, döntési képességeinek fejlesztése az átélt élmények, a közvetlen tapasztalatok, vizsgálódások, kísérletezések és azok feldolgozása során.
3. A tevékenység megszervezése, differenciált szervezeti formáinak megteremtése.
4. Lehetőséget biztosítunk matematikai tapasztalatok szerzésére (mennyiségi-, formai-, tér- és síkbeli).

3-4 éves gyermekek

- Az óvoda elfogadása, megszerettetése után megismerkednek az óvoda közvetlen környezetével.
- Megfigyelik az évszakok időjárását, szépségét, színeit, jelenségeit, növényeit. Gyűjtenek terméseket, leveleket, kavicsokat, évszakokra jellemző képeket.
- Megismerkednek az óvoda környékével.
- Gyakorolják a helyes gyalogos közlekedést.
- Részt vesznek, ismerkednek az óvodai ünnepélyekkel, rendezvényekkel, hagyományőrző jeles napokkal, valamint a művészeti jeles napokkal.
- Nézegetnek családi képeket. A gyermekek bemutatják a család tagjait, otthonukat.

4-5 éves gyermekek

- A tapasztalat-, és élményszerző sétákat az óvoda tágabb környezetében szervezzük meg. Törekszünk a megfigyelések, gyűjtőmunkák gazdagítására, differenciálására.
- Megfigyelik az évszakok szépségét, jelenségeit, az időjárás változását, gyönyörködnek az évszakok növényeiben. Összefüggéseket keresnek az időjárás és az emberek tevékenysége között. Gyűjtenek terméseket, és azokat összehasonlítják az óvónő segítségével. Végeznek rügyeztetést, magvak csíráztatását, hajtást.

- Olyan témákat dolgozunk fel, ami az egészséges életről szól, amelyben az egészséges táplálkozás, az öltözködés és az időjárás összefüggése, az orvos gyógyító munkája szerepel. Mindehhez valós élményeket, a témában konkrét gyűjtőmunkát szervezünk.
- A gyermekek ellátogatnak az óvoda közvetlen környezetében lévő szolgáltató üzletekbe, intézményekbe. Megcsodálják a környezetükben található esztétikai alkotásokat. Gyakorolják a gyalogos közlekedés szabályait. Megismerik a személy-, és teherszállító járműveket.
- Megismerik az óvoda környezetében élő háziállatokat, madarakat, bogarakat.

5-6-7 éves gyermekek

- Megismerkednek az óvoda tágabb környezetével. Felfedezik az évszakok szépségét, a színeik árnyalatát, a környezet szennyeződéseit (víz, levegő, föld), a növények fejlődési feltételeit.
- Csíráztatnak, ültetnek növényeket. Részt vesznek az óvoda udvarának gondozásában, nagy figyelmet fordítanak a rend megóvására.
- Olyan témakört dolgozunk fel, ami az egészséges életről szól, amelybe az egészséges mozgásos élet, egészséges ciklikus életvitel, az orvos gyógyító munkája szerepel. Mindehhez valós élményeket, a témában konkrét gyűjtőmunkát szervezünk.
- A természet kincseit a gyermekek osztályozzák, az összegyűjtött anyagokat, amit lehet, azt pedig felhasználják, hasznosítják. Az évszakokat bemutató tábla mellett terveznek nap-szak-bemutató táblát, amit a gyermekek önállóan kezelnek. Egyszerű kísérleteket végeznek növényekkel, valamint a vízzel, levegővel és a talajjal.
- Felfedezik a gyermekek helyi környezetüknek esztétikai értékeit. Ellátogatnak középületekbe: múzeumba, színházba, kiállító termekbe, építkezésekhez, iskolába, vasútállomásra. Sok ismeretet szereznek a szárazföldi-, vízi-, légi közlekedésről. A közlekedésre nevelés fontos szempontja a helyes viselkedés, a közlekedési morál megalapozása. Tömegközlekedési eszközök igénybevételével igyekszünk eljuttatni a gyermekeket távolabbi helyekre.
- Megfigyelik környezetük háziállatait, madarakat, bogarakat, az óvoda környezetében élő növényeket fedeznek fel. Összehasonlítják az ismert állatok környezetét, életmódját.
- A legtöbb témához albumot, különböző eszközt készítünk, aminek a segítségével felidézhetők az élmények, tapasztalatok.
- A témák feldolgozása során matematikai tapasztalatokat szereznek.

5.7.1. A 3-6-7 éves korú gyermekeknek érthető helyi környezeti értékek összeállítása a környezetük felfedeztetése és megszerettetése érdekében. Környezettudatos életmód megalapozása az óvodai nevelés keretein belül

- Személyes példaadással szoktatjuk a gyermekeket, hogy a szemetet mindig a kijelölt gyűjtő edénybe dobják. Az utcán is felhívjuk figyelmüket, ha eldobott szemetet látunk.
- Az első óvodában töltött naptól kezdve felhívjuk figyelmüket a mosakodásnál a vízzel való takarékoság jelentőségére (feleslegesen ne folyassák stb.). A csapok elzárását szokássá alakítjuk.
- Kirándulásokon kihasználjuk a lehetőséget rácsodálkozásra, gyönyörködésre, a természet szépségeinek megcsodálására, megóvására.
- Télen madáretetők kihelyezésével és rendszeres feltöltésével gondoskodunk a madarokról.

- Minden évben papírgyűjtést szervezünk, a gyermekekben tudatosítjuk, hogy a használt papír összegyűjtésével fák életét menthetjük meg.

A gyermekek kommunikációs képességének fejlesztése

- A kiscsoportos problémafelvetések, élmény-, és tapasztalatszerzés, témafeldolgozás lehetőséget ad a gyermek-felnőtt személyes okfejtő, összefüggéseket kereső beszélgetéseire. Így minden gyermekre oda tudunk figyelni, minden kérdésére választ tudunk adni. Ezzel a szervezeti formával segítjük a gyermekek szókincsének, nyelvi kifejezőképességének fejlődését. A valós élethelyzetek természetes módon teszik lehetővé, hogy a gyermekek alkalmazzák a helyes köszönést, bemutatkozást, megszólítást, véleménynyilvánítást, a szándékok kifejezését, mint a kérést, tudakozódást, üzenetközvetítést.
- Azon munkálkodunk, hogy a gyermekek között erősödjön a tapasztalatok közzététele, a látottak folyamatos elbeszélése. Lehetővé tesszük, hogy a gyermekek értelmesen, összefüggően kifejezhessék gondolataikat, érzelmeiket, kívánságaikat, észrevételeiket. Törekszünk arra, hogy minél több lehetőséget biztosítsunk a spontán beszéd formáinak széles körű gyakoroltatására, a metakommunikáció egyre változatosabb megoldásaira, a kontextusos és az összefüggő beszéd alkalmazására.
- A matematikai játékok során folyamatos beszédhelyzetek teremthetők, melyekben a gyermekek elmondhatják észrevételeiket, megfogalmazhatják kérdéseiket. A feladatok végzése során sok, beszédre készítő cselekvés, mozgásváltozás éri a gyermeket, s az újabb ingerek hatására érzékelik a személyek, tárgyak, jelenségek egymáshoz való viszonyának más-más relációit. A matematikai játékok „követlensége”, az oldott légkör hatására fejlődik problémamegoldó és kreatív gondolkodásuk, fokozódik a gyermekek beszédkedve, gazdagodik szókincsük, nem csak mennyiségben, hanem minőségben is. A témákban tudatosan gyakoroltatjuk a matematikai kifejezéseket, a tö-, és sorszámneveket, a határozatlan számneveket, a halmazok összehasonlítását szín, alak, forma, helyzet, számosság szerint, becsléssel, párosítással, több, kevesebb, ugyanannyi meghatározásával. Felfedeznek, megismernek sík-, és térmértani kifejezéseket, elsajátítják a relációs szókincsét.

5.7.2. A tevékenység differenciált szervezeti formáinak megteremtése

- A gyermekek fejlesztése mindhárom korosztály esetében mikro csoportban vagy kis létszámú csoportokban, páros munkaformában és egyéni fejlesztéssel történik, cselekvéses, felfedezéses módon, a közvetlen tapasztalat-, és élményszerző séták, látogatások, tevékenységek alkalmával.
- Több feldolgozott témákhoz egyéni, páros, mikro csoportos fejlesztő játékokat tervezünk, amelyek az elmélyítést, az egyéni képességek tudatos fejlesztését szolgálják. A megkedvelt fejlesztő játékok bekerülnek a gyermekek szabad játékába.
- Alkalmanként a feldolgozott téma után a gyűjtött anyagból esztétikusan összeállított kiállítást készítünk a színhely óvodában.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén

A gyermek ismeri:

- a tevékenységhez szükséges viselkedés alapvető szabályait;
- azokat a magatartási formákat, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek;

- a gyalogos közlekedési szabályokat;
- a környezetében lévő művészeket, mestereket, esztétikai alkotásokat a székhelyen;
- mennyiségi, alaki, nagyságbeli, tér-, és síkbeli formákat.

A gyermek képes:

- különbséget tenni az évszakok között, napszakok között;
- megszámlálni bármit legalább 10-ig, s azokat mennyiség, nagyság, forma, szín szerint alkalmazni;
- betartani a gyalogos közlekedés szabályait;
- élményeit kontextusos helyzetben elmondani;
- a beszédhelyzethez és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő, jól érthető módon beszélni;
- az alapvető viselkedési szabályokat betartani;
- önállóan, otthonosan mozogni az óvoda egész területén.

A gyermek attitűdjére jellemző, hogy

- szereti a környezetét, gyönyörködik a szépségében;
- örömmel ismer rá a környezetében lévő intézményekre, szolgáltató üzletekre, művészeti alkotásokra, s azokra az emberekre, akiket ott megismert;
- fontosnak tartja a gyalogos közlekedés szabályait, amelyet igyekszik betartani, betartatni a kisebbekkel;
- törekszik azoknak a magatartási formáknak, szokásoknak a betartására, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek;
- élvezettel nézi a tapasztalatszerző sétákon, kirándulásokon, rendezvényeken készült videó felvételeket, fotókat;
- érdeklődő, szívesen beszélget, kérdez a felnőttektől, társaitól egyaránt.

5.8. Munka jellegű tevékenységek

A tevékenység célja:

A gyermeki munkajellegű teendők megszerettetésén keresztül olyan készségek, tulajdonságok kialakítása, melyek pozitívan befolyásolják a gyermekek munkához való viszonyulását. A gyermekek jussanak el odáig, hogy szívesen és örömmel végzik a munkafeladatokat. Továbbá célunk, hogy a gyermekeknek a munkavégzéshez szükséges képességeik kialakulhassanak, ami közben formálódhat önálló felelősségük, társas együttműködésük, kooperatív, egymásra figyelő munkavégzésük.

Az óvodapedagógus feladatai:

1. A felnőttek mintáján keresztül a gyermekek pozitív beállítódásának, viszonyulásának megalapozása a munkajellegű tevékenységekhez.
2. A különböző típusú munkajellegű tevékenységek biztosítása, munkafolyamatainak megismertetése, s azok feltételének biztosítása.
3. A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a munkajellegű tevékenységek elvégzése során.

5.8.1. A felnőttek mintáján keresztül a gyermekek pozitív beállítódásának, viszonyulásának megalapozása a munkajellegű tevékenységekhez

A gyermekek munkajellegű tevékenysége a játékból bontakozik ki, elsősorban önmagukért, majd később a közösségért végzik. Kezdetben az óvodapedagógus segítségével, később pedig teljesen önállóan, öntevékenyen vesznek részt benne.

5.8.2. A különböző típusú munkajellegű tevékenységek biztosítása, munkafolyamatainak megismertetése, s azok feltételének megteremtése

- Mindhárom korcsoportnál nagy jelentőségű az önkiszolgálás (testápolás, öltözködés, étkezés, környezetgondozás). Cél, hogy minél hamarabb a maguk kiszolgálásában önállóvá váljanak. A tevékenység tartalmát az egészséges életmód alakítása című részben fejtjük ki.
- A munka célra irányuló játékos tevékenység, többnyire külső irányítással folyik, a gyermekektől fegyelmet, kötelességvállalást és a feladat teljesítését igényli. Eredményét ők és mások egyaránt tapasztalják.
- A gyerekek részéről a munka felelősségvállalással is jár, melyhez megfelelő beállítódásra, ismeretekre, készségekre van szükség. Igyekszünk munkavégzésüket úgy irányítani, hogy közben cselekvő tanulással, megfigyeléseket, tapasztalatokat, ismereteket szerezhessenek a természeti és társadalmi környezetükből.
- A munka a közösségi kapcsolatok, a kötelességteljesítés alakításának eszköze, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.

- Munkavégzés közben formálódnak és egyre pontosabbá válnak a munkához szükséges készségek. A gyermekek megtanulják a legszükségesebb eszközök, szerszámok célszerű használatát. Mindegyik munkafajtánál mintát adunk az eszközök, fogások, s azok sorrendiségének megismeréséhez. Úgy segítünk a gyermekeknek, hogy minél többször át tudják élni a munka örömét, a célért vállalt erőfeszítés szépségét, nehézségét.
- A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekekkel való együttműködést és folyamatos, konkrét, saját magához mérten fejlesztő értékelést igényel.
- Életkortól függően apróbb, esetleges vagy szabályosan ismétlődő alkalmi megbízásokat is adunk a gyerekeknek. A szabályosan ismétlődő mindennapi munka a rend fenntartásáért, a környezet óvásáért, szépítéséért végzett tevékenység: játékok helyrerakása, csoport-szoba átrendezése, tevékenységhez használt eszközök kiosztása, összeszedése, az öltöző és a mosdó rendjének megőrzése, egyszerű takarítás.
- Minden évszakban, de különösen tavasszal és ősszel lehetőséget teremtünk, hogy a felnőttek példáját követve részt vehessenek az udvar gondozásában, levelek, ágak összegyűjtésében.
- Ezeket a feladatokat együtt végezzük a gyermekekkel, melyek fejlesztik önállóságukat, figyelemkoncentrációjukat, kitartásukat
- Egyéni megbízások teljesítésére minél több lehetőséget teremtünk: információk közvetítése, ajándékkészítés kicsiknek, készülődés a jeles napokra.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén

A gyermek ismeri:

- a munkajellegű feladatokhoz szükséges eszközöket, és azok használati módját;
- a munkafolyamatokat, és azok szabályait.

A gyermek képes:

- az önkiszolgáló teendőit önállóan elvégezni;
- közösen, kooperatívan dolgozni párban és mikro csoportban;
- az egyéni megbízások felelősségteljes teljesítésére;
- közreműködik környezetének megóvásában, szebbé tételében;
- a kitartó munkavégzésre, a kapott feladatok elvégzésére.

A gyermek attitűdjére jellemző, hogy

- örömmel dolgozik társaival;
- szívesen teljesíti kötelességeit, és boldogan újságolja szüleinek a munkavégzéseinek eredményeit;
- szeretettel elfogadja a felnőttek tanácsait;
- munkafolyamatokban szívesen segít a rászoruló társainak.

6. A PROGRAM KAPCSOLATRENDSZERE

6.1. Az óvoda és a család

Az óvoda a családdal együtt, szokásaikat, sajátosságaikat figyelembe véve, azt kiegészítve segíti a gyermekek fejlődését. A család és az óvoda között kapcsolat van. A szülő tud legtöbbit a gyermekéről, ő ismeri legjobban gyermeke igényeit, szükségleteit, viszont az óvónőnek van olyan szaktudása és olyan korosztályi tapasztalata, amely alapján hatékony segítséget tud nyújtani a gyermekek fejlesztéséhez. Személyiségi és szülői jogok tiszteletben tartásával erősítjük a korrekt, partneri együttműködésünket, mely elengedhetetlen a gyermekek harmonikus fejlesztése érdekében.

Körültekintően szervezzük meg és szabályozzuk az együttműködés formáit, mely a folyamatos információk áramoltatását, a szemléletformálást, az óvoda tartalmi munkájának szakszerű megismertetését, a gyermekek egyéni fejlődésének jellemzőit és a fejlődés eredményeit hivatott közvetíteni.

Tájékozódunk a gyermekek szociokulturális háttéréről, amely pedagógiai munkánkat befolyásolja. Törekszünk a gyermekek eltérő kulturális és társadalmi háttéréből adódó sajátosságok és az ebben rejlő értékek megismerésére, megismertetésére.

Óvodai és óvodán kívüli közösségfejlesztő együttműködést, szociális képességeket fejlesztő módszereket, tevékenységeket, programokat javasolunk és szervezünk.

Értékelésünk objektív, érthető, következetes. Az értékelés területeiről, szempontjairól és időszakos eredményeiről a szülőket tájékoztatjuk.

Ennek elérése érdekében minden évben törekszünk:

- A családok szükségleteinek, értékrendjének megismerésére.
- Minden évben törekszünk a családok bevonására az óvoda életébe, közösen gazdagítani a gyermekek tapasztalatait, élményeit, az óvoda feltételrendszerét.
- Közvetítő szerep felvállalására a gyermekek, a családok és a speciális szolgáltató, szociális ellátó és egészségügyi intézmények között.
- A kialakult hagyományok ápolására, továbbfejlesztésére.
- A fejlődésben történő lemaradások enyhítése.

A kapcsolattartás formái

Kapcsolatfelvétel az érdeklődő szülőkkel Programot szervezünk, lehetőséget biztosítunk, hogy az óvoda iránt érdeklődők bepillantást nyerhessenek az óvoda működésébe, feltehessék kérdéseiket.
Fokozatos befogadás Kiválóan alkalmas arra, hogy a szülő megismerje az óvodai életet, a gyermekek szokásait, a csoportban dolgozó felnőttek személyiségét és a környezet légkörét.
Kölcsönös tájékoztatás Kölcsönös tájékoztatás a gyermekkel történt napi lényeges eseményekről.
Szülői értekezletek Alkalmanként szervezünk a közérdekű információk átadására, előadások tartására külső szak-ember meghívásával.
Nyílt nap 4-7 évesek csoportjában évente egy alkalommal, a mindennapi nevelőmunka megismertetésére.
A szülő tájékoztatása a gyermeke egyéni fejlődéséről Évente két alkalommal a gyermekek fejlődéséről személyre szabott információcsere, kiugró teljesítményekről, problémákról.
Nyitott ünnepek: a meghatározott ünnepeken a szülők velünk együtt ünnepelnek.
Alkotó délutánok: közös készülődés az ünnepekre
Szülőkkel együtt szervezett rendezvények pl.: ünnepek, kiállítások, hangversenyek, munkadélutánok, családi kirándulások, környezet szépítő önkéntes munkák.
Szülői érdekegyeztető, érdekvényesítő fórumok A szülői szervezet csoportos megbízottaival évente két alkalommal tartunk megbeszélést.

6.2. Az óvoda és az iskola

Óvodánk a körzeti általános iskolával alakított ki tartalmaz kapcsolatot, hogy a gyermekek zavartalan iskolakezdését elősegítsük. A kölcsönös érdeklődés hozzájárul egymás nevelési céljainak, elképzeléseinek megismeréséhez, megértéséhez.

A kapcsolattartás formái:

- Rendszeresen érdeklődünk, tájékozódunk a volt óvodások beilleszkedéséről.
- Részt veszünk egymás kulturális és szakmai programjain.
- A székhely óvoda művészeti iskolákkal és együttesekkel is felveszi a kapcsolatot.
- Figyelemmel kísérjük, és rendszeresen részt veszünk a város közelünkben lévő közművelődési intézményeinek programjain (kiállítások, bábszínházi előadások).
- Lehetőség szerint törekszünk a Kárpát-medence magyar nyelvű intézményeivel szakmai kapcsolat felvételére, kiépítésére.

6.3. Az óvoda egyéb kapcsolatai

Óvodánk tartalmaz kapcsolatot alakított ki a fenntartóval, a pedagógiai szakmai és szakszolgálati intézményekkel, a szociális és egészségügyi szakszolgálattal, a gyermekjóléti intézményekkel, szociális óvodai segítővel.

Óvoda – Pedagógiai Szakszolgálati intézmények

Az együttműködés tartalma:

- Gyermekes pszichológiai vizsgálata, diagnosztizálás, szakvélemény elkészítése.
- Szülői értekezlet keretében tájékoztatás az iskolai élet megkezdéséhez szükséges képességek fejlődéséről.
- Egyéni fejlesztési tervek készítésének szakmai irányítása, folyamatos véleményezése.
- Helyszíni pszichológiai megfigyelés.
- Igény szerinti megbeszélés, egyeztetés, módszertani javaslatok.

Óvoda – Oktatási Hivatal

Az óvoda az Oktatási Hivatal irányító és koordináló munkájával részt vesz az országos pedagógiai-szakmai ellenőrzésben, az intézményi, vezetői és pedagógus önértékelés rendszerében, a pedagógus életpálya-modell minősítési rendszerében. Az Oktatási Hivatal ezeken keresztül támogatja az óvoda szakmai fejlődését.

A kapcsolattartás formája: internetes felület, hivatalos levelek.

Óvoda – Pedagógiai Oktatási Központ

A kapcsolattartás formája: kapcsolatfelvétel, igénylések, együttműködés, szaktanácsadás, rendezvényeken való részvétel.

Óvoda – Egészségügyi, gyermek- és ifjúságvédelmi intézmények

A gyermekek hátrányainak leküzdése érdekében a védőnővel, a gyermek- és ifjúságvédelmi szakemberekkel szoros együttműködés a hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű családok megsegítéséért.

Óvoda – Fenntartó

Tájékoztatás az óvodát érintő kérdésekben, kölcsönös információáramlás.

7. GYERMEKVÉDELMI FELADATOK

Cél: Az óvoda óvó-védő, szociális és személyiségfejlesztő funkciójából adódóan, a gyermek és ifjúságvédelmi alapellátás jelzőrendszerének szerves részeként, segíti a gyermekek törvényben foglalt jogai és érdekei érvényesítését, a szülői kötelességek teljesítését, a szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek differenciált fejlesztését és fejlődésének segítését.

Gyermekek védelmében végzett feladatok két területe

1. Általános gyermekvédelmi feladatok (az óvodába járó valamennyi gyermek érdekében, elsődlegesen prevenciós céllal).
2. Speciális gyermekvédelmi feladatok (az általános feladatokon túl kiemelt figyelmet igénylő gyermekek érdekében).

1. Általános gyermekvédelmi feladatok

- A gyermekek mindenek feletti érdekét szolgáló meleg, elfogadó óvodai élet feltételeinek megteremtése, életkornak megfelelő nevelés, fejlesztés.
- Egészséges életmód feltételeinek biztosítása, rendszeres egészségügyi ellátás, baleset megelőzés, felügyelet, biztonság megszervezése.
- Különbözőség elfogadásával, példamutatással a szülők szemléletformálása, megnyerése.
- Együttműködés a különböző intézményekkel, akik tevékenységükkel az általános gyermekvédelmi feladatok végrehajtásában részt vesznek.
- Gyermekek adatainak védelme, titoktartás.

2. Speciális gyermekvédelmi feladatok

- A gyermekek eltérő, gyermekvédelmi problémáinak tudatos, tervszerű kiszűrése, feltárása.
- Az eltérő helyzetű és szükségletű gyermekek célzott, speciális kezelése, fejlesztése.
- A hátrányos helyzetű, illetve halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek segítése, felzárkóztatása pedagógiai, szociális jellegű és külső, speciális segítséget igénybe vevő módszerekkel.
- A gyermekvédelmi nehézséggel küszködő gyermekeknél speciális pedagógiai bánásmód alkalmazása. A szülők tájékoztatása a külső, segítő intézmények szolgáltatásainak, támogatásainak igénybevételének lehetőségeiről.

Az óvodaigazgató feladatai

- Rendszeresen figyelemmel kíséri a gyermekvédelemmel kapcsolatos jogszabályi változásokat, ezekre felhívja a nevelőtestület figyelmét.
- A csoportos óvónőkkel együttműködve nyilvántartást vezet a gondozás alatt levő gyermekekről, vezeti a gyermekvédelmi statisztikát.
- Figyelemmel kíséri a térítési díjak befizetését, tartozás esetén javaslatot tesz a különböző támogatási lehetőségek igénybevételére.
- Szülői értekezleteken, fórumokon, programokon tájékoztatót tart gyermekvédelmi kérdésekről, információt ad, hogy problémáikkal – óvodán kívül – milyen gyermekvédelmi feladatok ellátó intézményeket kereshetnek fel.

Az óvónő feladatai

- Általános gyermekvédelmi feladatok tervezése a nevelési tervben
Határidő: szeptember 30.
- Mérlegelés – szükséges-e a jelzés az óvodai szociális segítőnek
Határidő: folyamatos
Dokumentum: Gyermekvédelmi adatlap, Gyermek egyéni fejlődési naplója
- Hiányzások nyomon követése, igazolatlan hiányzás esetén jelzés az óvodavezető felé
Határidő: folyamatos
Dokumentum: Felvételi és mulasztási napló, orvosi, szülői igazolások
- Gyermekvédelmi nehézséggel küzdő gyermekek szüleit igyekszik együttműködésre ösztönözni.
- Gyermekbántalmazás vélelme vagy egyéb pedagógiai eszközökkel meg nem szüntethető veszélyeztető tényező megléte esetén kezdeményezi, hogy az óvodavezető értesítse a Gyermekjóléti Szolgálatot, az óvodai szociális segítőt.

Tevékenységformák, módszerek, eljárások, eszközök, szolgáltatások

Pedagógiai módszerek (csoportos óvónők)	<ul style="list-style-type: none">• Gyermekvédelmi problémákat kiszűrő, feltáró módszerek (megfigyelés, családlátogatás, feltárt információk elemzése).• Általános gyermekvédelmi feladatok és a gyermeki jogok érvényesítésének helyi gyakorlatának beépítése a nevelési tervekbe.• Általános prevenció programok beépítése az óvodai tevékenységrendszerbe (egészségvédelmi program).• Differenciált és egyéni képességfejlesztés tervezése és megvalósítása (Fejlődési naplóban tervezve és dokumentálva).• Szülőkkel való előítéletmentes attitűd, pedagógiai optimizmust sugárzó foglalkozás, teljes körű tájékoztatás a gyermekek egyéni fejlesztéséről.
Jelzés – együttműködés (óvodaigazgató, óvodai szociális segítő)	<ul style="list-style-type: none">• Együttműködés a szolgáltatások biztosításában közreműködő külső intézményekkel• Jelzés, illetve rendszeres konzultáció a külső segítő intézményekkel, az óvodai szociális segítővel, szakemberekkel:<ul style="list-style-type: none">❖ védőnő;❖ Pedagógiai szakszolgálat;❖ Család-, és Gyermekjóléti Szolgálat;❖ Szociális Iroda;❖ Gyámhivatal.

Sikerkritériumok

- A szülők együttműködőek, bizalommal fordulnak az óvónők felé.
- Elfogadják és igénybe veszik gyermekük személyiségfejlesztése érdekében a külső segítő intézmények javaslatait, támogatását
- Minden, gyermekvédelmi problémával küzdő család hozzájut a problémát enyhítő, megszüntető segítséghez, támogatáshoz.
- Pedagógiai, szociális és művelődési hátrányok enyhítését segítő módszerekkel javul a hátrányos helyzetű gyermekek esélyegyenlősége.

8. SZOLGÁLTATÁSI PROGRAM

Térítés nélküli, az óvoda alapfeladataiból adódó szolgáltatások

- *Logopédiai terápia*
A Fejér Megyei Pedagógiai Szakszolgálat logopédusa az óvodában látja el a terápiára rászoruló gyermekeket.
- *Nevelési tanácsadás*
Pedagógiai Szakszolgálat által végzett vizsgálatra, tanácsadásra szülői kezdeményezésre, illetve óvónői javaslatra kerülhet sor.
- *Szakértői bizottsági vizsgálat*
A vizsgálatot a Pedagógiai Szakszolgálat munkatársának javaslata alapján az óvoda kezdeményezi.
- *Rendszeres egészségügyi szűrővizsgálat*
A fogorvosi és védőnői szűrővizsgálatok.

9. A PROGRAM TERVEZÉSI, ÉRTÉKELÉSI DOKUMENTUMAI

A program sikerkritériumát „A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén” címmel kiemelt programelem tartalmazza. Ehhez viszonyítva ellenőrizhető, mérhető, elemezhető, értékelhető az óvoda nevelési céljának megfelelő munka és a gyermekek fejlettségi szintje.

A programban meghatározott fejlődés jellemzőit teljes mértékben nem lehet, és nem is kell teljesíteni. Minden esetben az óvodapedagógusok határozzák meg, a gyermekek képességének, szociokulturális körülményeinek ismeretében, hogy milyen célértéket határoznak meg és milyen teljesítményt fogadnak el sikeres fejlesztő munkának.

A program működését tervező, elemző és értékelő dokumentumok

A programhoz a következő szakmai dokumentumok készítjük el, melyek segítik az ellenőrzést, elemzést, értékelést.

Az óvoda pedagógiai, működési, önértékelési terve - munkaterv

Tervezési időkerete: **1 év**

Ez a dokumentum hidat képez a program és az óvónők gyermekcsoportokra elkészített terve között.

A gyermekcsoport nevelési terve

Tervezési időkerete: **félév**

A gyermekcsoport tevékenységi terve

Tervezési időkerete: **1 év**

Ezek a dokumentumok a csoportnaplóban található, melyek tartalmazzák a csoportra differenciáltan vonatkozó szokás-szabályrendszereket, a jeles napokhoz, évszakokhoz tervezett tevékenységi témaköröket és műveltség tartalmakat.

Heti tevékenységi terv és reflexió

Tartalmazza az adott hétre tervezett művelség tartalmakat és a képességfejlesztés feladatait, valamint a reflexiót.

Az óvodai fejlődést nyomon követő dokumentáció – gyermekek egyéni fejlődésének nyomon követése

Tervezési, rögzítési időkerete: **folyamatos, rögzítés félévente**

Tartalmazza a gyermek anamnézisének, fejlődésük nyomon követését tükröző, folyamatos megfigyelésen alapuló óvónői feljegyzéseket, a gyermekek képességszintjeit és egyéni fejlesztésük területeit. (Óvodába lépés előtt az anamnézist, a befogadás befejezésére a fejlettség szintjének regisztrálását célszerű elvégezni, hogy tervezni lehessen az egyéni fejlesztéseket.) Az óvodai szinten egységes mérési rendszert és formanyomtatványokat használunk.

Egyéni fejlesztési terv

Sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni fejlesztési terve – gyógypedagógus készíti.

Tervezési időkeret: **1 év**

Beilleszkedési- tanulási – magatartási nehézséggel küzdő gyermekek egyéni, differenciált fejlesztési terve

Tervezési időkeret: **3 havonta**

10. ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉSEK

A pedagógiai program hatálya

A teljes óvodai életet magába foglaló foglalkozásokra terjed ki.

Az óvodai pedagógiai program hatályba lépése: 2020. február 01.

Érvényessége: visszavonásig

Az óvodai pedagógiai program módosításának lehetséges indokai

- ❖ Óvodai nevelés országos alapprogramjának módosítása.
- ❖ Tartalmi, személyi, tárgyi feltételekben bekövetkezett változások.
- ❖ Intézményi éves értékelésből és fenntartói ellenőrzésekből született adatok.

11. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

A Felsővárosi Óvoda Pedagógiai Programját megismerte a Felsővárosi Óvoda szülői szervezete.

A Szülői Szervezet nevében:

.....

Elfogadta:

A Felsővárosi Óvoda nevelőtestülete 100%-os arányban a 2020. január 27-én megtartott nevelőtestületi értekezleten elfogadta a Felsővárosi Óvoda Pedagógiai Programját.

A nevelőtestület nevében:

.....

Jóváhagyta:

.....
Vértes Mónika
óvodaigazgató

Tájékoztatásul megkapják:

- Felsővárosi Óvoda Szülői Szervezete;
- A Pedagógiai Program nyilvános, megtalálható a Felsővárosi Óvoda honlapján, valamint a program nyomtatott formában való elhelyezése mindkét épület előterében mindenki számára hozzáférhető helyen.

Székesfehérvár, 2021. február 01.

12. FELHASZNÁLT SZAKIRODALOM

- 363/2012. (XII.17.) Kormányrendelet Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjáról
- A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény és módosításai
- 2011. évi CXC törvény A nemzeti köznevelésről. Hatályos Jogszabályok Gyűjteménye
- 2/2005.(III.1.) OM rendelet A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve
- Nagy Jenőné: Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel alternatív óvodapedagógiai program („Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” sorozat 8. száma)
- Csak tiszta forrásból (2. kiadás) – Sorozatszerkesztő: Nagy Jenőné